

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ
กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35
แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

นางสาวเมรญา บางบน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ
กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35
แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

นางสาวเมรญา บางบน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2563

**The Authority of Competent Official a Punishment under
Section 35 National Park Act, B.E.2562 (2019)**

Miss Meraya Bangbon

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Public Law**

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562
ชื่อและนามสกุล	นางสาวเมรญา บางบน
วิชาเอก	กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์อาจารย์ มีอินทร์เกิด มีสิทธิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2564

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อาจารย์ มีอินทร์เกิด มีสิทธิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีณี ไพโรทอง)

.....
(รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

ผู้ศึกษา นางสาวเมธญา บางบน **รหัสนักศึกษา** 2624000770 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์อาจารย์ มีอินทร์เกิด มีสิทธิ์ **ปีการศึกษา** 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวิเคราะห์การนำโทษทางอาญา โทษปรับรายวันและ มาตรการบังคับทางปกครองมาใช้บังคับ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (2) ศึกษาวิเคราะห์อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครองและการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย ญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศไทยนิวซีแลนด์ (3) ให้ได้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่เหมาะสมในการออกคำสั่งทางปกครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ การดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครอง และการนำมาตรการลงโทษมา บังคับใช้กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา บทความจากวารสารหรือนิตยสารทางกฎหมาย ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตทั้งของ ประเทศไทยและของต่างประเทศเกี่ยวกับอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครองและการใช้มาตรการบังคับ ทางปกครองของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่นและประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ปัญหา เปรียบเทียบ สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า (1) มาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทยมีบทลงโทษทางอาญา โทษปรับรายวันเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง และมาตรการบังคับทางปกครอง เมื่อมาตรการบังคับทางปกครอง มีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง โทษทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งมีใช้ บังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ลักษณะของโทษปรับรายวันที่กำหนดไว้จึงมีวัตถุประสงค์ที่เข้าซ้อนกับมาตรการบังคับ ทางปกครอง (2) มาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศญี่ปุ่นและประเทศนิวซีแลนด์ มีบทลงโทษทาง อาญาเพียงประการเดียว ส่วนการออกคำสั่งทางปกครองของประเทศญี่ปุ่นนั้น ต้องประกาศต่อสาธารณะจนถึงผลกระทบ ก่อนที่จะดำเนินการ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งคือรัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และการออกคำสั่งทางปกครองของประเทศ นิวซีแลนด์ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งคือผู้พิทักษ์ป่า (3) ผู้พิจารณาออกคำสั่งทางปกครองของประเทศไทยควรนำแนวทางของ ประเทศญี่ปุ่นมาใช้ เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการกลั่นกรองและตรวจสอบที่รัดกุมก่อนออกคำสั่งทาง ปกครอง การลดการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ควรกำหนดให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับสูง กว่าหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ กล่าวคือ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ และต้องกำหนดระยะเวลาในกระบวนการ พิจารณาไว้ด้วย เพื่อมิให้เกิดความเนิ่นช้าและยังความเสียหายที่จะเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยที่สุด ส่วนมาตรการการ ลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นบทลงโทษทางอาญาและโทษทางปกครองควรบัญญัติแยกออกจากกันให้ ชัดเจน เนื่องจากโทษทางปกครองมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ฝ่าย ปกครองมีอำนาจบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลและไม่ต้องรอผลคดีอาญาสิ้นสุดก็สามารถดำเนินการทาง ปกครองได้ ผู้ศึกษาเห็นควรใช้มาตรการทางปกครองแทนโทษทางอาญา หรือหากต้องการใช้โทษทางปกครองควบคู่ไปกับ โทษทางอาญา ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรการการลงโทษ ฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

Independent Study title: The Authority of Competent Official a Punishment under Section 35 of National Park Act, B.E.2562 (2019)

Author: Miss Meraya Bangbon ; ID : 2624000770 ; **Degree :** Master of Laws ;

Independent Study advisors : Arjaree Meeintarakerd Meesidhi, Associate Professor ;

Academic Year: 2020

Abstract

The objectives of this independent study are: (1) studying and analyzing measures of criminal punishments, fine on a daily basis and in order to coerce the violators to comply with the administrative orders. (2) studying and analyzing the authority of the competent officials relevant to issuance of the administrative orders and implementation of the administrative sanction measures under Thailand's National Park Act in comparison to Japan's Natural Park Act and New Zealand's National Park Act., (3) devise recommendations or guidance suitable for the competent officials to issue the administrative orders, the orders to be complied, and the criminal punishments to be imposed, in cases of violation of the orders, under National Park Act. And present the guidance, in order to amend National Park Act.

This research is a qualitative research using the research method of the documentary data, textbook, the thesis research, academic articles and related documents, legal provisions, the Supreme Court's judgment guidelines, as well as from the journals, publicity documents, related legal decisions and opinions, from electronic data in various websites in verify the post-mortem examination authority of the competent officials relevant to issuance of the administrative orders and implementation of the administrative sanction measures under National Park Act of Thailand and foreign countries, for instance, Japan and New Zealand. All data are used to analyze and compare for finding the conclusions and recommendations

The study indicates that a bylaw, (1) punishment measures for violating administrative orders of Thailand' National Park Act, measures of criminal punishments, being imprisonment, fine and fine on a daily basis, are added, in order to coerce the violators to comply with the administrative orders. As the purpose of the administrative sanction measures is to coerce compliance with the administrative orders, and the purpose of the criminal punishments is to punish cases of failure to comply with the administrative orders, no to coerce compliance with the order, the purpose of the fine on a daily basis by nature is redundant to the administrative sanctions. (2) Punishment measures for violating administrative order of Japan's Natural Park Act and New Zealand's National Park Act there is criminal punishments. As to the administrative order of Japan's Natural Park Act, the impact must be announced to the public before taking action and the minister or the prefectural governor authorized to order and the administrative order of New Zealand's National Park Act, the ranger authorized to order. (3) Whereas the officials, who have the authority consider issuing the administrative orders of Thailand' National Park Act, should be guidelines of Japan's Natural Park Act, for the facts shall undergo a circumspect scrutiny and examination process prior to issuance of the administrative orders, therefor, the authorized to administrative order of Thailand should be officials at a supervisor level higher than the Chiefs of national parks, namely, Directors of protected areas regional offices, in order that the officials, who exercise discretion, shall be limited, whereby the period of the scrutiny process is also stipulated, in order to prevent delay, as to minimize damage to natural resources. As to the punishments in cases where the competent officials' orders are violated, the criminal punishments and the administrative sanctions should be clearly prescribed in separation from each other, because the purpose of the administrative sanctions to coerce persons, who are subjected to the administrative orders, to comply with the orders. The administrative branch has the authority of impose the administrative sanctions without referring the cases to the court, and does not need to wait for the final results of criminal offense, however the administrative branch can implement the administrative measures. The author finds that the administrative measures should be implemented instead of the criminal punishments, or, if a combination of an administrative sanction and a criminal punishment is desirable, should be amended law for more clarity, in order to uphold the true spirit and purpose of the National Park Act.

Keywords : Authority of Competent Official, Punishment Administrative Orders, Violation National Park Act B.E. 2562

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ อาจารย์ มีอินทร์เกิด มีสิทธิ์ ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้ศึกษา ตลอดทั้งให้คำแนะนำ และติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา ตั้งแต่เริ่มทำจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา ความน่ารัก และความใจดี ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณพ่อและแม่ของผู้ศึกษา ที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและเป็นกำลังใจที่สำคัญในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษา ศูนย์วิทยพัฒนาจังหวัดนครสวรรค์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

เมรญา บางบน
สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. ประเด็นปัญหาที่ศึกษา.....	5
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี.....	5
4. วัตถุประสงค์.....	5
5. ขอบเขตการศึกษา.....	6
6. รูปแบบและวิธีการศึกษา.....	6
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง.....	8
1.1 ความหมายและบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่.....	8
1.2 หลักการของกฎหมายปกครอง.....	9
1.3 หลักการลงโทษทางปกครอง.....	13
1.4 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา.....	14
1.5 หลักความเป็นมาตรการสุดท้ายของกฎหมายอาญา.....	18
1.6 หลักการพื้นฐานของกฎหมายสิ่งแวดล้อม.....	18
2. หลักกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง.....	21
2.1 คำสั่งทางปกครอง.....	21
2.2 มาตรการบังคับทางปกครอง.....	25
2.3 โทษปรับทางปกครอง.....	28
2.4 โทษปรับทางอาญา.....	28
2.5 โทษทางอาญากับโทษทางปกครอง.....	30
2.6 โทษปรับในคดีสิ่งแวดล้อม.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองและ ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ.....	33
1. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ของประเทศไทย.....	33
1.1 คำสั่งทางปกครอง.....	34
1.2 บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง.....	34
2. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ของประเทศญี่ปุ่น.....	35
2.1 คำสั่งระงับชั่วคราว.....	36
2.2 บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง.....	36
3. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ของประเทศนิวซีแลนด์.....	37
3.1 คำสั่งกรณีฝ่าฝืนข้อห้าม.....	38
3.2 บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง.....	39
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืน คำสั่งทางปกครองของประเทศไทยและต่างประเทศ.....	39
4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น.....	39
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทยและประเทศนิวซีแลนด์.....	40
4.3 เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศนิวซีแลนด์.....	41
4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศนิวซีแลนด์.....	42
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง.....	44
1. ประเด็นปัญหาในเรื่องอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่.....	46
2. ประเด็นปัญหาในเรื่องมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง.....	48
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	52
1. สรุป	52
2. ข้อเสนอแนะ	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	57
ประวัติผู้ศึกษา.....	89

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศนิวซีแลนด์.....	41
ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562.....	44

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่ป่าในประเทศไทย สามารถแบ่งประเภทตามกฎหมายที่ควบคุมดูแล ได้แก่ เขตป่าสงวนแห่งชาติ ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้ เขตป่าไม้ถาวร ภายใต้การดูแลของกรมพัฒนาที่ดิน และเขตป่าอนุรักษ์ ภายใต้การดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีจำนวน 70 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของพื้นที่¹ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยการควบคุม ป้องกัน พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 เป็นบทบาทภารกิจหลักของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช² ได้แก่

- 1) อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้มีสมดุลตามธรรมชาติ และให้มีการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2) พื้นฟู แก้ไข ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในพื้นที่ป่าไม้
- 3) ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 4) ศึกษา วิจัย และพัฒนาวิธีการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ
- 5) กำหนดมาตรการและมาตรฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ป่าไม้และสัตว์ป่า
- 6) บริการข้อมูลสารสนเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านป่าไม้
- 7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ด้วยจำนวนพื้นที่ที่มากมาย ทำให้มีปัญหาลากหลายเกิดขึ้น การบุกรุกพื้นที่ การประกาศพื้นที่ทับซ้อน การใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถ การลักลอบล่าสัตว์ ล้วนเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรง หากไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดกฎหมาย ว่าด้วยป่าไม้ ถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของหน่วยงาน เนื่องจากในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ที่ผ่านมามีคดีบุกรุกพื้นที่ มีปริมาณมากที่สุดถึง 745 คดี พื้นที่ป่าถูกบุกรุก

¹ มงคล ม่วงสนธิ. อส.จากอดีตถึงปัจจุบันและก้าวอย่างสำคัญสู่อนาคต.กรุงเทพฯ : 2twin printing. 2562. หน้า 10

² กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่. 15 กันยายน 2562 สืบค้นจาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=13106>

กว่า 5,866 ไร่³ จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการประกาศพื้นที่เป็นเขตป่าอนุรักษ์ก็ยังคงมีการบุกรุกพื้นที่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ก็คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ จากนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ตามมาตรา 1(16) ประมวลกฎหมายอาญาหมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือ ครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับผลตอบแทนหรือไม่ ส่วนคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ไม่มีคำนิยามไว้โดยเฉพาะ แต่เมื่อพิเคราะห์แล้ว มีความหมายคล้ายกับนิยามคำว่า เจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา เพียงแต่บุคคลที่จะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ต้องได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ อย่างเช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ จะถูกแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยในกฎหมายเฉพาะ มักจะวางหลักให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรืออื่น ๆ นอกเหนือจากหน้าที่ หรืออำนาจที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้น ๆ

ในปี พ.ศ.2562 มีการประกาศออกกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ฉบับใหม่ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ซึ่งมีผลให้กฎหมายฉบับเดิมถูกยกเลิก ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ในบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการออกคำสั่งทางปกครองและการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครอง ซึ่งอยู่ในบทบัญญัติมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 แต่เดิมตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ได้มีการบัญญัติเรื่องการออกคำสั่งทางปกครองและการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครอง ไว้ในมาตรา 22 “ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือมีสิ่งอื่นใดใน อุทยานแห่งชาติผิดไปจากสภาพเดิม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้น ๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติหรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม แล้วแต่กรณีถ้าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม หรือถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการดังกล่าวแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเองก็ได้ตามสมควรแก่กรณีและผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการเสียเองนั้น” จากกรณีมาตรา 22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ได้มีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อส.4/2561 ระหว่างนายโคอิ หรือคออี มีมิ กับพวกรวม 6 คน ผู้ฟ้องคดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กับพวก รวม 2 คน ผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งผู้ฟ้องคดีฟ้องว่าเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเข้ารื้อถอนเผาทำลาย เคหสถาน บ้านเรือน และทรัพย์สินของผู้ถูกฟ้องคดี โดยผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่าปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ศาลวินิจฉัยว่า บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้อำนาจดุลพินิจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในอันที่จะเลือกใช้มาตรการทางปกครองอย่างใดก็ได้ตามอำเภอใจหรือโดยพลการ โดยเฉพาะการรื้อถอน เผาทำลายทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดีเกินสมควร เมื่อเปรียบเทียบกับการรักษาไว้ ซึ่งประโยชน์สาธารณะ ทั้งไม่ปรากฏว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งให้

³ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. รายงานสรุปสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้. 30 กันยายน 2563 สืบค้นจาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=2134>

ผู้ฟ้องคดี รื้อถอนหรือทำลายสิ่งปลูกสร้างและขนย้ายทรัพย์สินของตนออกไปให้พ้นเขตอุทยานแห่งชาติ และได้แจ้งคำเตือนเป็นหนังสือก่อนเข้าดำเนินการรื้อถอนหรือทำลายสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สินของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำดังกล่าว และเป็นการใช้อำนาจเกินความจำเป็นไม่สมควรแก่เหตุ รวมถึงไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย และทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี อันเป็นการกระทำละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คดีนี้ ถือเป็นตัวอย่างของการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตาม “หลักความได้สัดส่วน” หรือ “หลักพอสมควรแก่เหตุ” ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญ เพราะหลักการนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องใช้พิจารณาเพื่อตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายให้อำนาจดุลพินิจไว้⁴ อีกทั้งในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจกระทำการดังกล่าว คือ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ชี้มูลความผิดหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กรณีนำกำลังเจ้าหน้าที่เผาบ้านกะเหรี่ยงในมาตรา 157 ฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และมีมติให้ถอดถอนข้าราชการ โดยให้มีผลภายใน 30 วัน⁵

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองและใช้มาตรการบังคับทางปกครอง นอกจากจะถูกฟ้องในมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถูกฟ้องเป็นคดีสู่ศาลปกครองเพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง และในปัจจุบันยังมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองและใช้มาตรการบังคับทางปกครองยังไม่ปรากฏว่ามีคำพิพากษาศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 แต่อย่างไรก็ดี ซึ่งเจตนาารมณ์ของกฎหมายน่าจะเป็นผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติทั้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ และประชาชนเจ้าของทรัพย์สิน กล่าวคือ ประชาชนบางส่วนยังเข้าใจว่าตนมีสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงไม่มีความเชื่อมั่นในการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครอง และมีหนังสือแจ้งเตือน ประชาชนเจ้าของทรัพย์สิน สามารถอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามสิทธิที่ดินพึงมี และนำไปสู่การการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งเมื่อพ้นระยะเวลาอุทธรณ์หรือพิจารณาอุทธรณ์เสร็จสิ้น ถ้าผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะดำเนินการรื้อถอนได้ทันที โดยที่ยังมิได้มีคำพิพากษาของศาล หากคำสั่งหรือการดำเนินการรื้อถอนหรือเผาทำลายทรัพย์สินผ่านกระบวนการทางศาลก่อน น่าจะเป็นการดี โดยเฉพาะคำวินิจฉัยชี้ขาดว่าประชาชนมีสิทธิในที่ดินหรือไม่ จะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้กับประชาชน

ปัจจุบันพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ถูกยกเลิกโดย พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 กรณีอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครองหรือการดำเนินการตาม

⁴ ป ธรรมสิทธิย์. เผาทำลายที่อยู่อาศัยผู้บุกรุกป่า : มาตรการที่เกินกว่าเหตุ. ศาลปกครอง .5 กันยายน 2562. สืบค้นจาก http://admincourt.go.th/.../Acade.../Academic_160718_123335.pdf

⁵ ไม่ปรากฏผู้เขียน. มติชนออนไลน์. 26 มีนาคม 2564. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_2643964

มาตรการทางปกครอง วางหลักไว้ในมาตรา 35 “ในกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม บทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (1) สั่งให้บุคคล ออกจากอุทยานแห่งชาติ หรือให้งดเว้น การกระทำใด ๆ ในเขตนั้น (2) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิด ต่อพระราชบัญญัตินี้ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติ กลับคืนสู่สภาพเดิม ภายในเวลาที่กำหนด (3) ยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไข หรือทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตาม (2) และ(4) ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นสมควร เพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน”

และได้เพิ่มบทกำหนดโทษ กรณีฝ่าฝืนมาตรา 35(1) คือ บทกำหนดโทษมาตรา 49 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

และกรณีฝ่าฝืนมาตรา 35(2) คือ บทกำหนดโทษมาตรา 50 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(2) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง” อีกทั้ง พนักงานเจ้าหน้าที่ยังสามารถดำเนินการตาม มาตรา 35(3) “ยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไข หรือทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 (2)”

ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การกำหนดตำแหน่ง การใช้อำนาจ การดำเนินการ วิธีการปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2564 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ใน มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา 35 พร้อมทั้งได้กำหนดวิธีการดำเนินการในการออกคำสั่งทางปกครอง การดำเนินมาตรการบังคับทางปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติใหม่มีรายละเอียดที่คล้ายคลึงกับบทบัญญัติเดิม มาตรา 22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย อาจเพราะพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเกินสมควรนอกเหนือจากที่กฎหมายให้ไว้ ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายปกครอง เนื่องจากผู้มีอำนาจออกคำสั่ง คือ ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ จึงไม่ผ่านการพิจารณาถ่วงรองข้อเท็จจริงจากผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมาย หรือแม้จะกระทำถูกต้องตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ยังถูกฟ้องร้องเป็นคดีปกครอง ความผิดทางละเมิด และความผิดทางอาญา และจากบทบัญญัติมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพิ่มขึ้นรวมทั้งกฎหมายลำดับรองยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ในการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองเช่นเดิม และนอกจากโทษทางปกครอง ยังมีบทกำหนดโทษทางอาญา และโทษปรับรายวัน กรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(1) และ (2) นั้น ซึ่งแต่เดิมไม่มีบทกำหนดโทษในเรื่องดังกล่าวไว้ และจะเห็นได้ว่ากรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(2) กฎหมายบัญญัติให้ใช้มาตรการ

บังคับทางปกครอง ตามมาตรา 35(3) นอกจากนี้ผู้กระทำยังต้องรับโทษทางอาญา และโทษปรับรายวันตามมาตรา 50 อีกด้วย ฉะนั้นมีความจำเป็นอีกหรือไม่ที่จะต้องมีการลงโทษทางอาญา โทษปรับรายวัน และมาตรการบังคับทางปกครอง เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาวิเคราะห์มาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ตลอดจนการใช้มาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นไปอย่างถูกต้อง และมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

2. ประเด็นปัญหาที่ศึกษา

2.1 การออกคำสั่งทางปกครองและการดำเนินมาตรการบังคับทางปกครองให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจมากเกินไปหรือไม่ ควรมีมาตรการที่ถ่วงดุลข้อเท็จจริงและความเหมาะสมก่อนจะออกคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคล

2.2 มาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองนั้นมีความซ้ำซ้อน จำเป็นหรือไม่ที่ผู้กระทำผิดต้องรับโทษทางปกครอง โทษทางอาญา และโทษปรับรายวันเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการค้นคว้าและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครอง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ตลอดจนทฤษฎีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง, ทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครอง, ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษทางปกครองในการตรากฎหมาย, หลักกฎหมายปกครอง ได้แก่ หลักความพอสมควรแก่เหตุ หลักความชัดเจนแน่นอนและคาดหมายได้ในการกระทำทางปกครอง, หลักความได้สัดส่วน และหลักกฎหมายสิ่งแวดล้อม ได้แก่ หลักการป้องกันภัยอันตราย หลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่าย ตลอดจนศึกษา คำพิพากษาศาลปกครอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งตำรา บทความ เอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ คำสั่งทางปกครอง มาตรการบังคับทางปกครอง และหลักกฎหมายสิ่งแวดล้อม

4.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครองและการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศไทยกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์

4.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์การนำโทษทางอาญา โทษปรับรายวันและมาตรการบังคับทางปกครองมาใช้บังคับ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

4.4 เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่เหมาะสมในการออกคำสั่งทางปกครอง การดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครอง และการนำมาตรการลงโทษมาใช้บังคับกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

4.5 เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

5. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาเฉพาะอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ คำสั่งทางปกครอง มาตรการลงโทษ ตามมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 รวมไปถึงโทษทางอาญา โทษปรับรายวัน และโทษทางปกครอง กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ศึกษาควบคู่กับพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 และศึกษาเปรียบเทียบกับอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครอง และมาตรการบังคับทางปกครอง หรือวิธีการดำเนินการกรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่กับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศนิวซีแลนด์

6. รูปแบบและวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลทางเอกสารจากตำรา วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ วารสาร ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงาน ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตลอดจนคำพิพากษาศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลยุติธรรม ที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในงานวิจัยฉบับนี้

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ คำสั่งทางปกครอง มาตรการบังคับทางปกครอง และหลักกฎหมายสิ่งแวดล้อม

7.2 ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครองและการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศไทยกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่นและพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์

7.3 ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์การนำโทษทางอาญา โทษปรับรายวัน และมาตรการบังคับทางปกครองมาใช้บังคับกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

7.4 มีข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่เหมาะสมในการออกคำสั่งทางปกครอง การดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครอง และการนำมาตรการลงโทษมาใช้บังคับ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

7.5 มีข้อเสนอแนะและแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งทางปกครองมาตรการบังคับทางปกครอง กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองนั้น ได้มีการบัญญัติให้นำโทษทางอาญา โทษปรับรายวัน และโทษทางปกครองมาใช้บังคับให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ของกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ที่จะนำโทษทางอาญา โทษปรับรายวัน มาบังคับใช้ ดังนั้นในบทนี้ จึงเป็นการศึกษาอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ แนวคิดและทฤษฎีของคำสั่งทางปกครอง มาตรการบังคับทางปกครอง โทษทางอาญา โทษปรับรายวันและโทษทางปกครอง กรณีฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่นำมาใช้กับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ตลอดจนหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่มาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง

1.1 ความหมายและบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่

1.1.1 ความหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายไว้ว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” (กฎ) น. บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการและบังคับการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(16) บัญญัติไว้ว่า “เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราวและไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่”

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 บัญญัติไว้ว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ก็คือ บุคคลที่รัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการและบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ทั้งนี้ในบทบัญญัติมาตรา 39 การจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶ อีกด้วย พนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดนั่นเอง

⁶ มาตรา 2(16) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพศติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรม

1.1.2 บทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาศัยอำนาจตามมาตรา 5 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การกำหนดตำแหน่งการใช้อำนาจ การดำเนินการ วิธีการปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2564 กำหนดตำแหน่งพนักงานเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ชัดเจนว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ใน มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติหน้าที่และคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่งหรือแต่ละระดับ

1.1.3 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการพิจารณาทางปกครอง

ดังที่ปรากฏตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 บุคคลที่ทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องใด ต้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีอำนาจทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้น การพิจารณาทางปกครองในเรื่องใดที่ทำโดยบุคคลที่ไม่เคยได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีอำนาจทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นเลย ถือว่าเป็นโมฆะ โดยสภาพแล้ว การแต่งตั้งให้บุคคลใดดำรงตำแหน่งซึ่งมีอำนาจทำการพิจารณาทางปกครองก็เป็นคำสั่งทางปกครองเช่นกัน⁷ ประการต่อมา เจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น⁸ ความสามารถนี้อาจเกิดขึ้นโดยกฎหมายกำหนดหรือได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งโดยหลักแล้วการให้มีอำนาจทางปกครองจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพราะอำนาจนี้อาจใช้ไปปลงล้างทำลายสิทธิของบุคคลได้ การให้ผู้ใดมีอำนาจทางปกครองจึงต้องกำหนดไว้ในกฎหมาย⁹

1.2 หลักการของกฎหมายปกครอง

ในการดำเนินกิจกรรมทางปกครอง หรือการกระทำทางปกครอง เพื่อให้วัตถุประสงค์ในการปกครองที่มุ่งต่อประโยชน์สาธารณะบรรลุผลได้ การกระทำนั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย และเป็นไปตามหลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครอง ดังนี้

1.2.1 หลักความพอสมควรแก่เหตุ

วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ได้ให้ความหมายของหลักความพอสมควรแก่เหตุไว้ว่า การกระทำทางปกครองใดเป็นการกระทำที่ก้าวล่วงสิทธิหรือสร้างภาระให้แก่ปัจเจกชน แม้การกระทำทาง

เจ้าหน้าที่ พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

⁷ ชาญชัย แสงวงศ์ดี. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : วิญญูชน. หน้า 109-110

⁸ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง “คำสั่งทางปกครองจะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น”

⁹ ชาญชัย แสงวงศ์ดี. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. หน้า 134

ปกครองนั้นจะมีกฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ แต่ฝ่ายปกครองก็ต้องกระทำโดยพอสมควรแก่เหตุ หลักความพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชนที่ห้ามมิให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำการอันมีผลเป็นการสร้างภาระเกิดกับปัจเจกชนพอสมควร แต่กำหนดให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องกระทำการให้พอเหมาะพอประมาณกับสภาพของข้อเท็จจริง องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำการโดยสอดคล้องกับหลักพอสมควรแก่เหตุหรือไม่นั้น ต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการทางกฎหมายที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเลือกใช้ และวัตถุประสงค์ของการกระทำทางปกครองนั้น โดยสรุปขั้นตอนในการพิจารณา 4 ขั้นตอน คือ

1) วัตถุประสงค์ของการกระทำทางปกครอง ในการออกคำสั่งทางปกครองหรือกฎ ฝ่ายปกครองอาจจะระบุไว้ในคำสั่งทางปกครองหรือกฎดังกล่าวว่าเพื่ออะไร หากไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน อาจต้องพิจารณาจากบริบทแวดล้อมของมาตรการนั้น หรือจากข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุให้ฝ่ายปกครองต้องกำหนดมาตรการนั้นขึ้นใช้บังคับ เมื่อทราบวัตถุประสงค์ของการกระทำทางปกครองแล้ว ย่อมต้องตรวจสอบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร วัตถุประสงค์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ อนึ่ง องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องกำหนดมาตรการเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนั้น หากไม่ใช่วัตถุประสงค์ของกฎหมาย ย่อมไม่ต้องพิจารณาในประเด็นอื่นต่อไปอีก การกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

หากฝ่ายปกครองอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งกำหนดมาตรการเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายฝ่ายปกครองต้องกำหนดมาตรการเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนั้น หากฝ่ายปกครองอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนั้น กำหนดมาตรการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ประการอื่น ซึ่งไม่ใช่วัตถุประสงค์ที่กฎหมายฉบับนั้นกำหนดไว้ การกระทำของฝ่ายปกครองย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2) มาตรการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเลือกเป็นมาตรการที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาตาม “หลักความสัมฤทธิ์ผล” กล่าวคือ เป็นมาตรการที่พิจารณาแล้วจะนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ หากคำสั่งเป็นที่ประจักษ์ว่าไม่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแน่แท้ คำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่าวัตถุประสงค์จะชอบธรรมก็ตาม

3) มาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เป็นมาตรการที่จำเป็น การพิจารณาในขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาตาม “หลักความจำเป็น” มาตรการที่ฝ่ายปกครองใช้ต้องเป็นมาตรการที่จำเป็น ไม่มีมาตรการอื่นใดที่รุนแรงน้อยกว่าและเป็นมาตรการที่อาจทำให้บรรลุผลที่ต้องการได้

4) มาตรการที่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายปกครองต้องการและเป็นมาตรการที่จำเป็นนั้น เป็นมาตรการที่พอสมควรแก่เหตุ การพิจารณาในขั้นตอนนี้ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย เป็นการพิจารณาตาม “หลักความพอสมควรแก่เหตุในความหมายอย่างแคบ” กล่าวคือ ในการใช้อำนาจปกครองดำเนินการออกมาตรการใด ๆ ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น ฝ่ายปกครองต้องชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับและประโยชน์ที่ปัจเจกชนต้องสูญเสียไป

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ ได้ให้ความหมายของหลักความพอสมควรแก่เหตุไว้ว่า มาตรการของรัฐที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายได้จะต้องเป็น

มาตรการที่เหมาะสม จำเป็นและพอสมควรแก่เหตุตามความหมายอย่างแคบหรือได้สัดส่วนที่ดี โดยมีขั้นตอนพิจารณา สรุปได้ดังนี้

1) มาตรการที่เหมาะสม คือ มาตรการที่สามารถนำไปสู่ผลที่ต้องการได้ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

2) มาตรการที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ต้องพิจารณาต่อว่ามาตรการใดที่เป็นมาตรการจำเป็น กล่าวคือ ต้องส่งผลกระทบต่อผู้รับมาตรการนั้นน้อยที่สุด

3) มาตรการที่จำเป็น ต้องเป็นมาตรการที่ได้สัดส่วนหรือพอสมควรแก่เหตุ มาตรการนั้น ๆ ต้องได้ผลดีมากกว่าผลเสียที่ตามมา

1.2.2 หลักความชัดเจนแน่นอนและคาดหมายได้ในการกระทำทางปกครอง

วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ให้ความหมายของหลักความชัดเจนแน่นอนและคาดหมายได้ไว้ว่า “การกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องมีความชัดเจนแน่นอนและเป็นที่ยุติได้จากปัจเจกชน กล่าวคือ การออกคำสั่งทางปกครองใช้บังคับเฉพาะเจาะจง เนื้อหาในคำสั่งปกครองต้องมีความชัดเจนแน่นอน องค์กรฝ่ายปกครองจะออกคำสั่งทางปกครองในลักษณะคลุมเครือให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองไปตีความเอาเองไม่ได้ มิฉะนั้นแล้วจะต้องถือว่าคำสั่งทางปกครองอาจจะมีผลบังคับต่อคู่กรณีก็ได้”

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ ให้ความหมายของหลักชัดเจนแน่นอนและคาดหมายได้ไว้ว่า “กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะต้องมีความชัดเจนในแง่ของถ้อยคำที่ทำให้วิญญูชนที่อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาของกฎเกณฑ์นั้น ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายมีความหลากหลายในแง่ของเนื้อหา บริบท ข้อเท็จจริง การใช้หลักนี้จึงมิใช่การใช้แบบตรงจนเกินไป รวมทั้งมิใช่การพิจารณาตามตัวอักษรเท่านั้น หากแต่สามารถใช้วิธีการอื่น ๆ ที่จะช่วยให้เกิดความชัดเจนในแง่ของเนื้อหาของกฎหมายหรือขอบเขตการใช้กฎเกณฑ์นั้น ๆ”

1.2.3 หลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยอำเภอใจ

รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิความเสมอภาค รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 4¹⁰ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และมาตรา 27¹¹ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียม

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

กัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะปฏิบัติต่อเหตุอย่างเดียวกันให้แตกต่างกันโดยอำเภอใจ อันจะถือเป็นการเลือกปฏิบัติไม่ได้

โดยเหตุที่สิทธิในความเสมอภาคเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิดังกล่าวจึงผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กรในการตรากฎหมาย สิทธิดังกล่าวจึงผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กรในการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งหลายทั้งปวง ด้วยความที่สิทธิในความเสมอภาคมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง กรณีจึงอาจมีปัญหาให้ต้องวิเคราะห์ว่า การกระทำของฝ่ายปกครองเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิในความเสมอภาคหรือไม่ กล่าวคือ ฝ่ายปกครองจะปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันโดยอำเภอใจไม่ได้¹²

1.2.4 หลักสุจริตและหลักการห้ามใช้สิทธิโดยมิชอบ¹³

หลักสุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปรากฏใน มาตรา 5 “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” และหลักการห้ามใช้สิทธิโดยมิชอบ ปรากฏในมาตรา 421 “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย” ซึ่งหลักทั้งสองก็เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ต้องนำมาใช้ในกฎหมายปกครอง ดังนั้นการใช้อำนาจทางปกครองย่อมต้องเป็นไปโดยสุจริต ไม่เป็นไปในลักษณะกลั่นแกล้งให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง

หลักสุจริตและหลักการห้ามใช้สิทธิโดยมิชอบ นอกจากจะผูกพันองค์กรฝ่ายปกครองแล้ว ยังผูกพันประชาชนที่เข้ามามีนิติสัมพันธ์กับรัฐด้วย ประชาชนผู้ใดกระทำการโดยไม่สุจริต รัฐย่อมไม่คุ้มครองประโยชน์ที่ประชาชนผู้นั้นจะได้จากการกระทำที่ไม่สุจริตนั้น

1.2.5 หลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจ¹⁴

หลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจเป็นหลักในทางกฎหมายที่กำหนดว่าปัจเจกชนผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจรัฐย่อมสามารถที่จะเชื่อมั่นในความคงอยู่สำหรับการตัดสินใจใด ๆ ขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความเชื่อมั่นดังกล่าวนั้นจะต้องได้รับการคุ้มครอง ในกฎหมายปกครอง หลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจเป็นหลักการที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำหนดว่าคำสั่งทางปกครองที่ฝ่ายปกครองออกไปนั้น หากเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์กับบุคคลผู้รับคำสั่งแล้ว ฝ่ายปกครองจะเพิกถอนหรือยกเลิกคำสั่งทางปกครองดังกล่าวนั้นได้หรือไม่ ตามหลักการดังกล่าวนี้ อาจขัดแย้งกับหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองได้ เช่น ในกรณีที่ฝ่ายปกครองออกคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ให้ประโยชน์กับผู้รับคำสั่งทางปกครอง หากผู้รับคำสั่งทางปกครองสุจริต กรณีย่อมมีปัญหาให้ต้องวิเคราะห์ว่าฝ่ายปกครองจะเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้หรือไม่ หากถือหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองอย่างเคร่งครัดแล้ว ฝ่ายปกครองจะต้องแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด กล่าวคือ ฝ่ายปกครองจะต้องเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น แต่หากพิจารณาในส่วนที่ว่าผู้รับคำสั่งทางปกครองได้รับประโยชน์จากคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ผู้รับคำสั่งทางปกครองย่อมคัดค้านการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ให้

¹² วรเจตน์ ภาคีรัตน์. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิญญูชน. หน้า 37

¹³ เรื่องเดียวกัน

¹⁴ เรื่องเดียวกัน

ประโยชน์แก่ตนโดยอ้างหลักการคุ้มครองความเชื่อถือนและไว้วางใจ บังเจกชนยอมสามารถเชื่อมั่นและไว้วางใจสำหรับการตัดสินใจใด ๆ ขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์กับบุคคลผู้รับคำสั่ง หรือให้ประโยชน์กับสาธารณะแต่กระทบสิทธิบุคคล ความเชื่อมั่นในคำสั่งทางปกครองของผู้รับคำสั่ง อาจมีผลให้ผู้รับคำสั่งคัดค้านการเพิกถอน หรือขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

1.2.6 หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ¹⁵

ประโยชน์สาธารณะ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ฝ่ายปกครองต้องคำนึงเสมอหากออกคำสั่งทางปกครอง หลักการในทางกฎหมายปกครองคือต้องการให้กระทำทั้งหลายของฝ่ายปกครองเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะยอมเป็นหลักการสำคัญในการใช้กฎหมายและตีความกฎหมาย ฝ่ายปกครองมีดุลพินิจค่อนข้างกว้างขวางในการดำเนินการก่อตั้ง เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนิติสัมพันธ์ทางปกครองต่าง ๆ โดยเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ อย่างเช่น กรณีที่ฝ่ายปกครองออกคำสั่งให้มีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ หากคำสั่งเวนคืนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์คนใดคนหนึ่งได้ประโยชน์ ไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ คำสั่งเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวยอมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฝ่ายปกครองจะต้องอธิบายได้ว่าการกระทำนั้น ๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างไร เพราะการกระทำทางปกครองเพื่อประโยชน์สาธารณะบางอย่างอาจเป็นการกระทำที่ให้ประโยชน์แก่ปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งไปพร้อมกัน อาทิเช่น การให้ทุนการศึกษาของรัฐ เงินอุดหนุนเกษตรกร เป็นต้น

1.3 หลักการลงโทษทางปกครอง

โทษทางปกครอง (Administrative Sanctions) เป็นโทษที่กำหนดให้ฝ่ายปกครองลงโทษผู้รับคำสั่งทางปกครอง กรณีไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง การกำหนดโทษทางปกครองเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งฝ่ายปกครองมีอำนาจโดยไม่ต้องฟ้องศาล และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการต่อไปได้ มีลักษณะบางประการที่ต่างจากโทษทางอาญา คือ การกำหนดโทษทางปกครองเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง มิใช่เป็นอำนาจขององค์กรตุลาการ โทษทางปกครองจึงมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ¹⁶ ดังนี้

- 1) กฎหมายให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครอง ในอันที่จะมีคำสั่งลงโทษผู้กระทำการอันเป็นการไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ
- 2) ฝ่ายปกครองมีอำนาจสั่งลงโทษได้เองโดยไม่ต้องฟ้องศาล องค์กรที่มีหน้าที่กำหนดโทษโดยทั่วไป ได้แก่เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองหรือผู้บัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น หรืออาจจะเป็นในรูปแบบคณะกรรมการตามที่กฎหมายกำหนด

¹⁵ วรเจตน์ ภาคีรัตน์.กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : นิติราษฎร์. หน้า 40

¹⁶ ทวีสรุทธ์ พัดทอง.การนำโทษปรับทางปกครองมาใช้กับกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดิน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต).สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ . 2557. หน้า 16

3) การลงโทษทางปกครองมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการสาธารณะที่ฝ่ายปกครองดูแลรับผิดชอบสามารถดำเนินการต่อไป หรือเป็นกรณีที่มีการละเมิดหน้าที่ตามกฎหมายที่บุคคลต้องกระทำ หรือละเว้นกระทำเพื่อประโยชน์แห่งการจัดทำบริหารสาธารณะ

ตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของโทษทางปกครอง โดยวินิจฉัยว่า “ไม่มีหลักการหรือกฎเกณฑ์ทางรัฐธรรมนูญใดที่ขัดขวางฝ่ายปกครองในการใช้อำนาจในการลงโทษ” แต่การกำหนดให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจลงโทษต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ¹⁷ คือ

1) โทษทางปกครองต้องไม่มีโทษที่มีลักษณะลิดรอนเสรีภาพ

2) การใช้โทษทางปกครองต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายที่มีมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง

1.4 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

การลงโทษนั้น เป็นวิธีการตอบโต้ของชุมชน (a mean of expressing social disapproval or reaction) ต่อผู้ละเมิดกฎระเบียบของสังคมในการกระทำที่ต้องโทษนั้น ๆ เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ และซับซ้อนมากขึ้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นหน้าที่ของรัฐไม่ใช่การแก้แค้นด้วยตนเอง¹⁸

โทษทางอาญา หมายถึง โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน¹⁹

โทษทางอาญาตามมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” จะเห็นได้ว่า ตามบทบัญญัติดังกล่าวบุคคลจะได้รับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อ (1) มีการกระทำผิด (2) การกระทำที่เป็นความผิดนั้น ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และยังคงมีบทกำหนดโทษด้วย (3) โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ลักษณะของโทษในทางอาญานั้นจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนพอสมควร มิเช่นนั้นแล้วหากมีผู้นำเอาโทษทางอาญาไปใช้ในกรณีอื่น อาจทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกลิดรอนไปโดยง่าย

โทษ ตามมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติไว้ 5 สถาน ดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน

การลงโทษ จึงเป็นการปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้าย เนื่องมาจากการที่บุคคลนั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายนั้น ๆ การลงโทษเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิด²⁰

1.4.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา และระบบสังคม ในสมัยอดีตที่ผู้มีอำนาจปกครอง จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อการตอบแทนผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษ ใน

¹⁷ ปกป้อง ศรีสนิท. *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน. 2563. หน้า 45

¹⁸ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : วิญญูชน. 2563. หน้า 215

¹⁹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

²⁰ ธาณี วรภัทร์. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน. 2558. หน้า 33

ลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน มีการใช้วิธีการที่รุนแรง ทั้งการประหารชีวิต การลงทัณฑ์ทรมานด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำลงไป และเพื่อให้ผู้กระทำผิดสารภาพและเพื่อให้รู้สึกถึงถึงความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำลงไป และเพื่อให้ผู้กระทำผิดสารภาพและเพื่อให้รู้สึกถึงความผิดในการกระทำของตน ทฤษฎีนี้มีแนวคิดในการลงโทษว่าผู้กระทำผิดมีเจตจำนงเสรี (Free Will) ในการที่จะคิด ตัดสินใจ และกระทำการด้วยตนเอง ประกอบกับมนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล เมื่อตัดสินใจทำสิ่งใดลงไปจึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองอย่างเต็มที่ เมื่อกระทำผิดจึงต้องรับผิดชอบต่อความผิดและสมควรได้รับการลงโทษ

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน คือ เพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำผิดซึ่งผู้กระทำผิดได้กระทำลงไป เพราะผู้กระทำผิดสมควรจะได้รับการลงโทษ อันเนื่องมาจากการกระทำผิดของตนเอง²¹

2) เหตุผลของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

(1) เหตุผลเพื่อความยุติธรรม การทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักความยุติธรรม เมื่อฝ่าฝืนผู้กระทำผิดจึงต้องถูกลงโทษ เพื่อที่จะธำรงรักษาความยุติธรรมไว้

(2) เหตุผลเพื่อการทดแทนความผิดตามกฎหมาย เมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นเราก็จะลงโทษผู้กระทำผิด ด้วยเหตุเพราะเขาสมควรจะได้รับการลงโทษเนื่องจากการกระทำผิดกฎหมาย ไม่ใช่เพื่อความยุติธรรม ทั้งนี้ เพราะอาชญากรรม (Crime) และการลงโทษ (Punishment) เป็นของคู่กัน

3) หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

(1) ผู้ที่กระทำผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ การที่จะลงโทษบุคคลใด ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นกระทำความผิด มีความผิดเกิดขึ้น จึงจะนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

(2) ผู้กระทำผิดทุกคนต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครก็ตาม หากเป็นผู้ละเมิดกฎหมายแห่งความยุติธรรมก็ต้องถูกลงโทษทุก ๆ คน แม้ว่าการลงโทษนั้นจะไม่เกิดประโยชน์ต่อสังคมก็ตาม

(3) จำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิด การลงโทษต้องสาสมกับความผิด โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องมีความหนักเบาเท่า ๆ กับความผิดนั้น

1.4.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษ และบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่างทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ 1) เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเกิดความเกรงกลัวในโทษที่ได้รับ อันเป็นผลให้ตัดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก (Incapacitation) 2) เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำผิดและการได้รับโทษจนไม่อยากจะกระทำความผิดเพราะเกรงกลัวในโทษ การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้อาจกล่าวได้อีกความหมายหนึ่งคือ เป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกนั่นเอง ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถที่จะ

²¹ ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง.(ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). หน่วยที่ 5, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 5-14

ย้อนเวลากลับไปไม่ให้เกิดการกระทำนั้นเกิดขึ้นอีก แนวคิดนี้จึงมองว่า สังคมควรจะใช้วิธีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้ง และป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นอีก โดยการใช้อำนาจลงโทษเป็นการขู่ให้บุคคลอื่นในสังคมกลัวเกรงโทษที่จะได้รับและไม่กล้ากระทำความผิด²²

1) **วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง** แบ่งออกเป็น 2 ประการ

(1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคลเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้เขากระทำความผิดซ้ำ กล่าวคือ มีผลแก่ตัวผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกลงโทษมีความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิด

(2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปเห็น ว่าผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษอย่างไร เพื่อสังคมจะได้ เกรงกลัวโทษจากการกระทำความผิด และไม่คิดที่จะกระทำความผิดขึ้น ทำให้เกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กล้ากระทำความผิดเช่นนั้นอีก

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษ คือ การป้องกันผู้กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดอีก เป็นการลงโทษโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษไปแล้วเกิดความหลาบจำ เกรงกลัวโทษที่จะได้รับจนไม่กล้ากระทำความผิด และขณะเดียวกันผลของการลงโทษผู้กระทำความผิดคนหนึ่งจะมีผลเป็นการยับยั้ง ป้องปราม บุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด อันนับได้ว่าเป็นการป้องกันการกระทำความผิด การข่มขู่ทำให้เกิดความกลัวที่จะถูกลงโทษ ทำให้หลายคนไม่กล้ากระทำความผิดแล้ว ยังมีผลทำให้คนทั่วไปคิดว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง

2) **หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง**²³ เบ็คคาเรีย ได้วางแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ว่าการลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

(1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว การลงโทษด้วยความรวดเร็วไวและความใกล้ชิดกับการประกอบอาชญากรรม จะเกิดประโยชน์มากกว่า เนื่องจากผู้กระทำความผิดบางรายกระบวนกรยุติธรรมใช้เวลาหลายปีกว่าที่จะนำตัวมาพิพากษาลงโทษ และความรวดเร็วในการพิพากษาวางโทษมีความสัมพันธ์กับขนาดของการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

(2) ความแน่นอนในการลงโทษ แม้กระทั่งความชั่วร้ายที่น้อยที่สุด แต่เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษที่แน่นอน ย่อมจะมีผลในการสร้างความเกรงขามในจิตใจคนได้

(3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ การลงโทษที่มีประสิทธิภาพโทษที่เป็นไปได้นี้ ต้องมากกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการประกอบอาชญากรรม

1.4.3 **ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)**

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพ ให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกรังเกียจจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว สำหรับหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ประกอบด้วย 1) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำ

²² เรื่องเดียวกัน

²³ เรื่องเดียวกัน

ผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขาโดยให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุก
ระยะสั้น 2) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล และ 3) เมื่อผู้กระทำผิดแก้ไขตัว
ดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ และให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง²⁴

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

(1) มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยเน้นตัวบุคคล
ผู้กระทำผิดและสภาพแวดล้อม

(2) เพื่อที่จะหาทางแก้ไขผู้กระทำผิด มากกว่าที่จะลงโทษ

(3) การทำให้ผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น
ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูจึงมีวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ เพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไขตัว
ผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำผิด สามารถ
กลับเข้าสู่สังคมของตนเอง สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

2) หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีหลักคิดว่า “สิ่งใดก็ตามที่สามารถแก้ไขปรับปรุง
ผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีได้ สิ่งนั้นคือวิธีการที่ดีที่สุดและควรนำมาใช้ เนื่องจากผู้กระทำผิดแต่
ละคนมีปัญหาแตกต่างกัน มีนิสัยใจคอแตกต่างกัน เราจึงต้องใช้วิธีปฏิบัติที่ต่างกันขึ้นอยู่กับว่า
วิธีการแบบใดจึงจะเหมาะสมกับผู้กระทำผิดมากที่สุด”²⁵ การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีหลักการที่สำคัญ
5 ประการ ดังนี้

(1) พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะ
ประจำตัวของเขา

(2) ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่น
แทนโทษจำคุก เพราะการลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำผิด
อาทิเช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษ หรือรอกกำหนดโทษ และการคุมประพฤติ

(3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล ในการกำหนดโทษ
และการพิจารณาความหนักเบาของการลงโทษขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ไข
ดัดแปลงผู้กระทำผิด ไม่ใช่ความหนักเบาของการกระทำผิด ดังนั้นจึงต้องลงโทษให้เหมาะสมกับตัว
บุคคลผู้กระทำผิดว่าเขาควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

(4) เมื่อผู้กระทำผิดแก้ไขตัวดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ หากเห็นว่าผู้กระทำผิด
สามารถแก้ไขด้วยตนเอง ก็ไม่ควรไปลงโทษเขาต่อไปอีก ลงโทษต่อไปก็ไม่มีประโยชน์

(5) ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง ในระหว่างที่มีการลงโทษ
ควรมีการฝึกอาชีพให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต้องนำไปใช้ในสังคม เมื่อพ้นโทษไปแล้วสามารถเลี้ยง
ตัวเองได้ ทำให้ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก

²⁴ เรื่องเดียวกัน

²⁵ เรื่องเดียวกัน

1.4.4 การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำผิดได้อีก (Incapacitation)

แนวคิดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสกระทำความผิด อาจได้แก่ การจำคุก ผู้กระทำความผิดไว้ตลอดชีวิต จำคุกมีกำหนดระยะเวลา การประหารชีวิต เป็นต้น โดยประสงค์จะกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างถาวรหรือชั่วคราวก็ตาม อันเป็นการป้องกันให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากบุคคลนั้น ๆ อีกต่อไป สำหรับวิธีการลงโทษที่สนองต่อวัตถุประสงค์นี้และใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันก็คือการจำคุกโดยการกันผู้กระทำผิดออกจากสังคมให้สังคมปลอดภัย²⁶

1.5 หลักความเป็นมาตรการสุดท้ายของกฎหมายอาญา²⁷

อาจารย์รณกรณ์ บุญมี ได้ศึกษาหลักความเป็นมาตรการสุดท้ายของกฎหมายอาญา (Ultima Ratio) ไว้อย่างน่าสนใจ ความเป็นมาตรการสุดท้ายของกฎหมายอาญา แยกได้ 2 ประการ คือ

1.5.1 กฎหมายอาญาควรนำมาใช้เป็นมาตรการสุดท้าย

หากสามารถบังคับใช้ด้วยกฎหมายอื่นได้ ควรใช้กฎหมายอื่นไปก่อน การบังคับใช้กฎหมายอาญาในทุกเรื่องเปลืองงบประมาณของรัฐในการดำเนินคดีอาญา เพราะการดำเนินคดีอาญา ตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ ศาล รวมถึงราชทัณฑ์ คุมประพฤติ กฎหมายอาญาจึงควรเป็นมาตรการสุดท้าย เพราะในความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง ผู้กระทำความผิดจะถูกบันทึกประวัติอาชญากร (Criminal Record) และเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ

1.5.2 โทษจำคุกควรนำมาใช้เป็นมาตรการสุดท้าย

แม้จะให้เหตุผลได้แล้วว่าการกระทำหนึ่งสมควรจะถูกกำหนดเป็นความผิดทางอาญา แต่เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว โทษจำคุกควรจะถูกนำมาใช้เป็นมาตรการสุดท้าย หากศาลลงโทษปรับหรือโทษอาญาอื่นแล้วก่อให้เกิดผลในการคุ้มครองสังคมได้ดีเหมือนกับโทษจำคุก การจำคุกจะเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เพราะเหตุที่ว่าเปลืองงบประมาณรัฐในการควบคุมผู้ต้องขัง

1.6 หลักการพื้นฐานของกฎหมายสิ่งแวดล้อม

เจตนารมณ์ของกฎหมายสิ่งแวดล้อม การปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายเสียหาย จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์ ด้วยเหตุผลที่ว่า การป้องกันกันมิให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายย่อมเป็นวิธีการที่ดีที่สุดเนื่องจากเป็นการแก้ไขที่ต้นเหตุ หากสิ่งแวดล้อมไม่ถูกทำลายเสียหายก็ย่อมไม่มีผลกระทบต่อเกิดขึ้น²⁸

1.6.1 หลักการป้องกันภัยอันตราย (Prevention principle)²⁹

หลักการป้องกันภัยอันตราย หลักการนี้มีเป้าหมายเบื้องต้นในการป้องกันภัยอันตราย สถานการณ์ที่หากปล่อยให้ดำเนินต่อไป ก็จะนำไปสู่ความเสียหายแก่นิติสมบัติหรือ คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) นั่นคือ ร่างกาย สุขภาพ ชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยการเกิดความเสียหายในที่นี้ ต้องอยู่ในขั้นของความเป็นไปได้เท่านั้น เช่น การนำมาซึ่งผลเสียต่อมนุษย์ สัตว์หรือพืช อัน

²⁶ ธานี วรภัทร์. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. หน้า 27-38

²⁷ ปกป้อง ศรีสนิท. กฎหมายอาญาชั้นสูง. หน้า 34-35

²⁸ ภทรพร ระดมสุทธิศาล. ปัญหาการนำโทษปรับมาใช้บังคับในคดีสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโทษปรับตามวันและรายได้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2556. หน้า 44

²⁹ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. กฎหมายสิ่งแวดล้อมเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2560. หน้า 11

เนื่องมาจากของเสียที่ปนเปื้อนในดิน ในอากาศ หรือในแหล่งน้ำ กฎเกณฑ์ทำนองนี้ ไม่ว่าจะเป็ กฎเกณฑ์ที่กำหนดพฤติกรรมหรือกฎเกณฑ์ที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครอง ย่อม มีลักษณะโดยรวมเป็นการคุ้มครองบุคคลที่สาม เนื่องจากการออกคำสั่งตามอำนาจดังกล่าว นอกจาก จะคุ้มครองประโยชน์ของส่วนรวมแล้ว ยังมีความเกี่ยวข้องถึงปัจเจกบุคคล โดยการคุ้มครองเขา เหล่านั้นให้ปลอดภัยจากอันตรายอีกด้วย

1.6.2 หลักความเฝ้าระวัง (Precautionary principle)

หลักความเฝ้าระวัง คือ ในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นมีเชิงระรอให้เกิดสิ่ง ใดสิ่งหนึ่งขึ้นก่อน แล้วจึงค่อยมีปฏิกิริยาตามมา หากแต่จะต้องมองไปข้างหน้าและหาทางป้องกัน เหตุการณ์ไว้ก่อน³⁰ คุ้มครองมนุษย์จากอันตรายทางสิ่งแวดล้อม และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจาก ภัยอันตรายทางมนุษย์ หลักการนี้จึงประสงค์ให้ใช้สมบัติตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต อย่างทะนุถนอมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ลดความเสี่ยงที่ยังมิได้พัฒนาเป็นอันตราย และมีลักษณะ แข็งป้องกันล่วงหน้า

1.6.3 หลักการคุ้มครองความมีอยู่และหลักความยั่งยืน

หลักการคุ้มครองความมีอยู่และหลักความยั่งยืนนี้ เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในสภาพ ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน หลักการที่ห้ามดำเนินการทุกอย่างที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมลง³¹

1.6.4 หลักการทดแทน

หลักการนี้เริ่มจากแนวคิดที่ว่า ข้อห้ามทางกฎหมายมิให้ใช้เสรีภาพของปัจเจกบุคคล บางประการนั้น อาจมีการยกเว้นได้ หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่สามารถจะทดแทนไม่ทาง ใดก็ทางหนึ่งได้ หลักการทดแทนนั้น สามารถกล่าวไปถึงอีก 3 หลักการ³² คือ

(1) หลักการที่ว่า ความเสียหายที่มีนัยสำคัญที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมจะต้องได้รับ การทดแทนโดยผู้ก่อความเสียหายนั้น

(2) หลักการที่ว่า หากการทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เป็น ไปได้และสอดคล้องกับหลักวิชาการแล้ว การกำหนดกฎเกณฑ์ให้มีการทดแทนได้ย่อมถือได้ว่าเป็น มาตรการที่อ่อนกว่า และจะต้องนำมาใช้ก่อนมาตรการห้ามอย่างเด็ดขาด

(3) หลักการที่ว่า ลักษณะและขนาดของการทดแทนย่อมเป็นไปตามหลักความ เท่าเทียมกัน นั่นคือ ต้องเป็นการทดแทนความเสียหายอย่างเต็มรูปแบบ การที่จะเบี่ยงเบนไปจากหลัก นี้ จำเป็นต้องมีการใช้เหตุผลพิเศษ

1.6.5 หลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่าย (Polluter pays principle)

หลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่ายมาจากแนวความคิดในกฎหมายเกี่ยวกับการรักษา ความสงบเรียบร้อย กล่าวคือ การกระทำของผู้ใดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบดังกล่าวและหากเกิดผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมขึ้นจริง ผู้นั้นย่อมมีหน้าที่อย่างน้อยที่ต้องเยียวยาแก้ไขผลที่เกิดขึ้นดังกล่าว หลักการนี้ได้จำกัดเพียงปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายสำหรับการหลีกเลี่ยง หรือค่าใช้จ่าย

³⁰ เรื่องเดียวกัน

³¹ เรื่องเดียวกัน

³² เรื่องเดียวกัน

ในการกำจัด หรือชดเชยความเสียหายที่มีต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงเครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมโดยตรง³³

แนวความคิดเรื่องผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย (Polluter Pays Principle) นี้เป็นแนวความคิดในเชิงเศรษฐศาสตร์ซึ่งมาจากความเชื่อที่ว่า ปัจจุบัน ผู้ประกอบการผลิตสินค้าหรือให้บริการได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสินค้าสาธารณะ (Public Goods) โดยไม่ได้จ่ายค่าตอบแทน ทำให้สินค้าราคาถูกลงกว่าที่เป็นจริงและผลจากการที่ไม่ต้อง จ่ายค่าตอบแทนนี้เอง ทำให้ไม่มีการรักษาคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม นอกจากการตัดดวงผลประโยชน์ตามความสามารถของตน ซึ่งนอกจากเป็นการใช้ทรัพยากร อย่างไม่เหมาะสมตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ ไม่สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้ว ยังเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ อย่างจำกัดอีกด้วย ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีแต่ประการใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริโภค ทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะของการบำบัดมลพิษ โดยถือเสมือนหนึ่งว่า ธรรมชาติเป็นเครื่อง บำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ที่มีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดเป็นการประหยัดมากที่สุดที่ปล่อยให้ธรรมชาติ บำบัดของเสียเกินขีดจำกัดของธรรมชาติ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวมแล้ว ผู้รับภาระ ค่าใช้จ่ายในการบำบัดของเสียก็คือสังคมนั่นเอง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้ปล่อยของเสียดังกล่าว เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตน โดยการกำหนดค่าธรรมเนียมที่ผู้ก่อให้เกิด มลพิษ (ผู้ปล่อยของเสีย) ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการบำบัดมลพิษ หรือเพื่อการอื่น ๆ³⁴

ตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายนั้น ผู้ก่อมลพิษจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายสำหรับความเสียหายนั้น ซึ่งตามหลักสากลแล้วค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายแบ่ง ออกเป็น 2 กรณี³⁵ ดังนี้

- 1) สำหรับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้เรียกร้องให้ผู้ก่อมลพิษทำการชดเชย และ
- 2) สำหรับการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เสียไป

1.6.6 หลักการแห่งความร่วมมือ

หลักการแห่งความร่วมมือ เป็นการหลักการตามกฎหมายปกครอง³⁶ เป็นหลักการที่มีการนำมาใช้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในกฎหมายสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการตัดสินใจ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การสร้างเจตจำนงทางการเมืองที่จะส่งผลออกมาเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติฉบับใดฉบับหนึ่งต้องมาจากการทำงานร่วมกันของฝ่ายอำนาจรัฐและภาคเอกชน อาทิ เช่น ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

³³ เรื่องเดียวกัน

³⁴ มงคล วุฒินานกุล, "การใช้หลักการผู้สร้างปัญหามลพิษเป็นผู้รับภาระในการ แก้ปัญหามลพิษทางน้ำจากภาคอุตสาหกรรม", วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536, หน้า 115 อ้างใน ประพจน์ คล้ายสุบรรณ. แนวคิด ทฤษฎี และ หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในคดีสิ่งแวดล้อม. วารสารวิชาการศาลปกครอง, ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2). หน้า 19

³⁵ เรื่องเดียวกัน

³⁶ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. กฎหมายสิ่งแวดล้อมเปรียบเทียบ. หน้า 17

2. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง

2.1 คำสั่งทางปกครอง

2.1.1 ความหมายของคำสั่งทางปกครอง

คำสั่งทางปกครอง หมายความว่า การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทำต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว ตามมาตรา ๕ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง³⁷

คำสั่งทางปกครองจึงมีสองความหมาย คือ ความหมายตามท้องถื่นที่ฝ่ายปกครองจะได้อำนาจเป็นกรณีไปในกฎกระทรวงประการหนึ่ง และความหมายโดยแท้ที่อีกประการหนึ่ง เหตุที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มอบอำนาจให้ฝ่ายปกครองสามารถกำหนดว่าการใดหรือคำสั่งลักษณะใดเป็นคำสั่งทางปกครองได้ก็เนื่องจากในบางกรณีอาจมีข้อโต้แย้งกันได้ว่าคำสั่งใดคำสั่งหนึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ การที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจกำหนดว่าการใดเป็นคำสั่งทางปกครองได้เองย่อมช่วยขจัดความไม่ชัดเจนแน่นอน และทำให้บุคคลผู้รับคำสั่งทราบสิทธิหน้าที่ของตนว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อ ต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวงให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่เป็นคำสั่งทางปกครอง อาทิเช่น การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาหรือให้สิทธิประโยชน์ ในกรณีรับหรือไม่รับคำเสนอขาย รับจ้าง การอนุมัติสั่งซื้อ/จ้าง การสั่งให้เป็นผู้ทำงาน หรือการให้หรือไม่ให้ทุนการศึกษา เป็นต้น³⁸

2.1.2 องค์ประกอบของคำสั่งทางปกครอง

เมื่อพิจารณามาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 สามารถแยกองค์ประกอบของคำสั่งทางปกครองได้เป็น 5 ประการ³⁹ คือ

1) **เจ้าหน้าที่** คำสั่งทางปกครองต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ แต่การกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้นมีหลายประการไม่อาจสรุปได้ว่าเมื่อเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่แล้วจะต้องเป็นคำสั่งทางปกครองเสมอ หากแต่จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ไปอีก

2) **อำนาจปกครอง** การใช้อำนาจปกครองของเจ้าหน้าที่ย่อมมีลักษณะเป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง มาตรการที่กระทำลงโดยเจ้าหน้าที่อันจะถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองนั้นจะต้องเป็นมาตรการอันเกิดจากการใช้อำนาจรัฐอันเป็นอำนาจมหาชนประเภทที่เป็นอำนาจปกครอง จึงอาจมีการกระทำหลายประการของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง กล่าวคือ

³⁷ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ “คำสั่งทางปกครอง หมายความว่า (1) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ”

³⁸ วรเจตน์ ภาคีรัตน์. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง*. หน้า 100-101

³⁹ เรื่องเดียวกัน

(1) การกระทำของเจ้าหน้าที่ที่กระทำผ่านทางกฎหมายเอกชน เช่น การบอกเลิกสัญญาเช่าอาคาร หรือกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายเอกชนผิดสัญญาทางแพ่ง การกระทำเหล่านี้เป็นการกระทำที่ไม่ได้เกิดจากการใช้อำนาจรัฐแต่อย่างใด

(2) การกระทำอันเกิดจากการใช้อำนาจรัฐย่อมเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ซึ่งอาศัยอำนาจฝ่ายเดียวที่เหนือกว่าวินิจฉัยสั่งการโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเอกชนหรือบุคคลที่รับคำสั่ง อย่างไรก็ตามอาจมีบางกรณีที่คำสั่งทางปกครองจะมีผลอย่างสมบูรณ์ได้นั้นต้องได้รับความยินยอมของผู้รับคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการ ผู้ได้รับคำสั่งการบรรจุแต่งตั้งต้องให้ความยินยอม มิฉะนั้นจะถือว่าคำสั่งทางปกครองดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่กรณีที่เจ้าหน้าที่เข้าตกลงก่อนนิติสัมพันธ์กับเอกชนแม้จะเป็นนิติสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎหมายปกครอง การเข้าตกลงนั้นไม่ถือว่าเป็นการใช้อำนาจเหนือกว่าจึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง แต่อาจจะเป็นสัญญาทางปกครอง

(3) อำนาจรัฐที่เจ้าหน้าที่แสดงออกมาอันเป็นเงื่อนไขของคำสั่งทางปกครองนั้นต้องเป็นอำนาจปกครอง ดังนั้นมาตรการใด ๆ อันเกิดจากการใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร ในลักษณะที่เป็นอำนาจรัฐบาล หรืออำนาจตุลาการ จึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง

มีข้อสังเกตว่าการพิจารณาว่าอำนาจรัฐซึ่งเป็นอำนาจมหาชนที่องค์กรของรัฐใช้หรือแสดงออกไปนั้นเป็นอำนาจปกครองหรือไม่ ให้พิจารณาจากเนื้อหาหรือธรรมชาติของอำนาจดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในขอบเขตของกฎหมายปกครองได้หรือไม่ ไม่ใช่พิจารณาจากเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจ เช่น นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่สังกัดฝ่ายบริหารนั้นอาจจะกระทำการในทางการเมืองหรือในทางรัฐธรรมนูญหรือในทางปกครองก็ได้ แต่ถ้าเมื่อใดที่นายกรัฐมนตรีอาศัยอำนาจตามกฎหมายปกครอง ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติต่าง ๆ ออกคำสั่งที่มีผลกระทบออกไปภายนอกฝ่ายปกครอง มีลักษณะเป็นการก่อตั้งนิติสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรมและมีผลเฉพาะราย เช่น ออกคำสั่งไล่ข้าราชการออกจากราชการ คำสั่งของนายกรัฐมนตรีย่อมเป็นคำสั่งทางปกครอง และอยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของศาลปกครอง และลักษณะทำนองเดียวกันย่อมเกิดขึ้นกับองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการเช่นกัน ผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีย่อมถือว่าใช้อำนาจตุลาการ คำสั่งที่สั่งในกระบวนการพิจารณาหรือคำพิพากษาย่อมไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง แต่หากเป็นกรณีที่ผู้พิพากษามาประกอบกันเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม และมีมติลงโทษผู้พิพากษาที่ทุจริตโดยไล่ออกจากราชการการใช้อำนาจดังกล่าวย่อมไม่ใช่อำนาจตุลาการ แต่ใช้อำนาจปกครองตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจ จึงเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่งซึ่งสามารถถูกตรวจสอบในทางกฎหมายได้โดยศาลปกครอง อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ ได้กำหนดยกเว้นไม่ให้ศาลปกครองมีอำนาจตรวจสอบการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ศาลปกครองจึงไม่อาจตรวจสอบคำสั่งของประธานศาลฎีกาที่ไล่ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมออกจากราชการได้ กรณีนี้จึงถือว่าเป็นกรณียกเว้น ส่วนอำนาจนิติบัญญัติ กรณีประธานรัฐสภาออกคำสั่งในการดำเนินการประชุมสภาเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคำสั่งนั้นทำในกระบวนการทางนิติบัญญัติ ไม่ใช่เป็นคำสั่งทางปกครอง แต่หากประธานรัฐสภาใช้อำนาจตามกระบวนพระราชบัญญัติในลักษณะที่เป็นอำนาจปกครอง คำสั่งนั้นก็อาจเป็นคำสั่งทางปกครองที่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบของศาลปกครองได้

3) *วัตถุประสงค์* คำสั่งทางปกครองเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์หรือนิติสัมพันธ์ คำสั่งทางปกครองเป็นการแสดงเจตนาขององค์กรฝ่ายปกครองโดยองค์กรเจ้าหน้าที่ของตนมุ่งกำหนดกฎเกณฑ์และนิติสัมพันธ์กล่าวคือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมายนั้น ปฏิบัติการทางปกครองเป็นการกระทำขององค์กรฝ่ายปกครองที่ไม่มุ่งหมายผลในทางกฎหมายแต่อย่างใด แต่เป็นการกระทำเพื่อให้บรรลุผลทางข้อเท็จจริงบางประการ การกำหนดกฎเกณฑ์หรือนิติสัมพันธ์ที่จะเป็นคำสั่งทางปกครองได้นั้น โดยหลักแล้วจะต้องมีผลเป็นการปิดกระบวนการพิจารณาทางปกครอง

4) *ผลเฉพาะกรณี* องค์กรประกอบในแง่ผลต่อผู้รับคำสั่งซึ่งเป็นผลเฉพาะกรณีนี้เป็นสิ่งที่ใช้แบ่งแยกระหว่างกฎและคำสั่งทางปกครอง เนื่องจาก “กฎ” เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจทางปกครองกำหนดกฎเกณฑ์หรือก่อตั้งนิติสัมพันธ์ในลักษณะที่มีผลบังคับกับบุคคลทั่วไปไม่จำกัดจำนวน แต่ “คำสั่งทางปกครอง” เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมให้มีผลกับบุคคลคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่สามารถระบุตัวบุคคลได้

5) *ผลโดยตรงภายนอกฝ่ายปกครอง* กล่าวคือ มีผลเป็นการก่อตั้ง เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกสิทธิหน้าที่ของบุคคลที่มีสถานะอยู่ภายนอกฝ่ายปกครอง องค์กรประกอบข้อนี้เป็นสิ่งที่แบ่งแยกคำสั่งทางปกครองภายในกับคำสั่งทางปกครองภายนอกฝ่ายปกครอง หากเป็นการใช้อำนาจปกครองแสดงเจตนามุ่งผลในทางสายบังคับบัญชา ออกคำสั่งให้ฝ่ายปกครองที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติในฐานะที่ฝ่ายปกครองที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร คำสั่งนั้นไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง แต่เป็นคำสั่งภายในฝ่ายปกครองเพราะยังไม่ผลออกไปภายนอกภายนอกฝ่ายปกครอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของคำสั่งนั้นเป็นสำคัญ หากฝ่ายปกครองที่เป็นผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งกับผู้ได้บังคับบัญชาและคำสั่งนั้นกระทบกับสถานะส่วนตัวหรือสิทธิหน้าที่ส่วนบุคคลของผู้ได้บังคับบัญชาที่ไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยตรงแล้ว คำสั่งของฝ่ายปกครองที่เป็นผู้บังคับบัญชาดังกล่าวย่อมเป็นคำสั่งทางปกครอง

2.1.3 รูปแบบของคำสั่งทางปกครอง

ดังที่ปรากฏตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง “คำสั่งทางปกครองอาจทำเป็นหนังสือหรือวาจาหรือโดยการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นก็ได้ แต่ต้องมีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้” ความชัดเจนของกฎหมายเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนุญอย่างหนึ่ง คำสั่งทางปกครองจึงอยู่ในบังคับของหลักการดังกล่าวด้วย ด้วยเหตุนี้มาตรา 34 จึงกำหนดว่าคำสั่งทางปกครองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดจะต้องมีความหมายที่ “ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้” ทั้งนี้ไม่ว่าต่อผู้รับคำสั่งหรือบุคคลที่สามก็ตาม ต้องให้บุคคลดังกล่าวเข้าใจได้ว่าคำสั่งทางปกครองนั้นประสงค์ให้ผู้นั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใด อย่างไร เพราะความคลุมเครือจะทำให้ผู้รับคำสั่งเข้าใจวัตถุประสงค์ของคำสั่งไม่ถูกต้อง อันจะอธิบายได้ดังนี้

1) *คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือ* ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่จะต้องทำตาม “แบบ” ที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย กล่าวคือ ตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง กำหนดให้อย่างน้อยจะต้องระบุ 3 รายการ

(1) วัน เดือนและปีที่ทำคำสั่ง ถ้าเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีเนื้อหาครบถ้วนอยู่แล้วว่าให้ผู้รับคำสั่งปฏิบัติเช่นใดและเมื่อใด การมีวันเดือนปีก็ไม่ค่อยมีความสำคัญ นอกจากเพื่อการใช้อ้างอิงในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เท่านั้น

(2) ชื่อ และตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง ถ้าคำสั่งทางปกครองที่ไม่อาจทราบว่าเป็นมาได้หากไม่อาจทราบได้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าของคำสั่งทางปกครอง ผู้รับคำสั่งทางปกครองอาจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นก็ได้อีก เพราะไม่อาจทราบได้ว่าใครเป็นผู้ออกคำสั่งหรืออาจถูกผู้ไม่หวังดีกลั่นแกล้งได้

(3) ลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้น เป็นการยืนยันว่าคำสั่งทางปกครองนั้นไม่มีการปลอมแปลง มิฉะนั้นคำสั่งทางปกครองดังกล่าวอาจไม่สมบูรณ์ได้

นอกจากนี้ คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือจะต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วยตามมาตรา 37 การออกคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือในเรื่องใด หากมิได้มีกฎหมายหรือกฎกำหนดระยะเวลาในการออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นไว้เป็นประการอื่น ให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองนั้นให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้รับคำขอและเอกสารถูกต้องครบถ้วน โดยให้ผู้บังคับบัญชาเหนือชั้นขึ้นไปกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวตามมาตรา 39/1⁴⁰

2) คำสั่งทางปกครองที่ทำด้วยวาจา ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เลือกที่จะทำคำสั่งทางปกครองด้วยวาจา ถ้าผู้รับคำสั่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มิคำสั่งดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งต้องยืนยันคำสั่งนั้นเป็นหนังสือตามมาตรา 35 และการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือนี้จะต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วยตามมาตรา 37 อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าคำสั่งทางปกครองนั้นมีผลตั้งแต่ผู้รับคำสั่งได้รับแจ้งด้วยวาจาแล้ว ไม่ใช่เพิ่งมีผลเมื่อผู้นั้นได้รับหนังสือยืนยันจากเจ้าหน้าที่

กรณีนี้มิใช่การมีคำสั่งใหม่เป็นหนังสือและต้องรับผลทางกฎหมายใหม่แต่อย่างไร หากแต่เป็นการออก “หนังสือยืนยัน” ว่าคำสั่งด้วยวาจาที่ตนทำไปก่อนหน้านั้นมีเนื้อหาเช่นใดและมีเหตุผลอย่างไร แต่ผลของคำสั่งทางปกครองเกิดแล้วตั้งแต่ขณะที่ได้มีคำสั่งด้วยวาจา การร้องขอให้ออกหนังสือยืนยันนี้ย่อมเป็นหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่จะต้องจัดทำให้ หากผู้รับคำสั่งร้องขอโดยมีเหตุอันควรและร้องขอภายใน 7 วัน กรณี “มีเหตุอันควร” นั้น หมายความว่ามิใช่การขอโดยไร้สาระ แต่หากผู้ขอต้องการใช้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ก็ถือว่ามิเหตุอันควรแล้ว⁴¹

3) คำสั่งทางปกครองที่ทำโดยสื่อความหมายในรูปแบบอื่น อาจเป็นการให้สัญญาหรือการแสดงกริยาท่าทาง เช่น ป้ายสัญญาจราจร หรือไฟสัญญาณจราจร จะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวไม่ใช่ปฏิบัติการทางปกครอง⁴² โดยการสื่อความหมายนั้นต้องมีความชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ตามเงื่อนไขของมาตรา 34

2.1.4 ผลของคำสั่งทางปกครอง

มาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง บัญญัติไว้ว่า “คำสั่งทางปกครองให้มีผลใช้บังคับต่อบุคคลตั้งแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเป็นต้นไป”

⁴⁰ สุรียา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. คู่มือสอบกฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : วิทยุชน. หน้า 94

⁴¹ ชาญชัย แสงวงศ์ศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : วิทยุชน. หน้า 261

⁴² สุรียา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. คู่มือสอบกฎหมายปกครอง หน้า 96

คำสั่งทางปกครองไม่ว่าจะรูปแบบใดและไม่ว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตามย่อมมีผลในทางกฎหมายใช้บังคับบุคคลรับคำสั่งตั้งแต่วันที่ผู้รับคำสั่งได้รับแจ้งเป็นต้นไปตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง ไม่ใช่เวลาที่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง ทั้งการทราบโดยบังเอิญที่ไม่ถือว่าเป็นการแจ้งโดยชอบ โดยวิธีการแจ้งคำสั่งทางปกครองอาจทำได้หลายวิธีตามมาตรา 68 ถึงมาตรา 74 กล่าวคือ อาจแจ้งโดยทำเป็นหนังสือ โดยวาจา หรือโดยวิธีการอย่างอื่น⁴³ จะสังเกตได้ว่ามาตรา 42 วรรคหนึ่ง นั้นยึดหลัก “ได้รับแจ้ง” กล่าวคือไม่ว่าผู้รับคำสั่งจะรู้เนื้อหาของคำสั่งหรือไม่ เพราะเท่ากับกระบวนการพิจารณาทำคำสั่งทางปกครองจบสิ้นลงแล้ว ก่อนการแจ้ง ยังถือเป็นกระบวนการภายในฝ่ายปกครองอยู่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองนั้นอย่างไรก็ได้ แต่เมื่อแจ้งไปถึงแล้วเป็นอันครบกระบวนการเป็นคำสั่งทางปกครองและมีผลทางกฎหมายออกไปภายนอก⁴⁴

2.1.5 การสิ้นสุดผลของคำสั่งทางปกครอง

มาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง บัญญัติไว้ว่า “คำสั่งทางปกครองย่อมมีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นสุดลงโดยเงื่อนไขหรือโดยเหตุอื่น”

คำสั่งทางปกครองย่อมมีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือยกเลิกคำสั่งทางปกครอง โดยทั่วไปคำสั่งทางปกครองจะสิ้นสุดก็ต่อเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองนั้น ๆ เรียกร้อยแล้ว เช่น คำสั่งทางปกครองบังคับให้กระทำการจะสิ้นสุดก็ต่อเมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองนั้นแล้ว และกรณีอื่นที่ทำให้คำสั่งทางปกครองสิ้นสุด คือ

1) การสิ้นสุดโดยองค์กรผู้ทรงอำนาจ เช่น องค์กรฝ่ายปกครอง องค์กรตุลาการ หรือสิ้นสุดในกระบวนการพิจารณาชั้นอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

2) การสิ้นสุดโดยเงื่อนไข⁴⁵ ตามมาตรา 39 วรรคสอง (1) “คำสั่งทางปกครองที่มีเงื่อนไขระยะเวลาสิ้นสุดอยู่ในคำสั่งทางปกครอง คำสั่งทางปกครองนั้นย่อมสิ้นสุดทันทีเมื่อถึงระยะเวลาสิ้นสุด”

2.2 มาตรการบังคับทางปกครอง

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงษ์ อธิบายว่า⁴⁶ การที่กฎหมายจะใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีมาตรการบังคับ (Sanction) เพื่อให้บุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด มาตรการบังคับทางกฎหมายนั้นอาจแบ่งได้ดังนี้

1) มาตรการบังคับทางแพ่ง วัตถุประสงค์เพื่อให้มีการชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเช่น การเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน การคืนทรัพย์สิน การชำระราคาทรัพย์สิน การเรียกค่าเสียหายโดยการฟ้องคดีต่อศาล เป็นต้น

⁴³ เรื่องเดียวกัน

⁴⁴ ชาญชัย แสงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. หน้า 287

⁴⁵ วรเจตน์ ภาคีรัตน์. กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : นิติราษฎร์. หน้า 226

⁴⁶ กมลชัย รัตนสกาวงษ์. กฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2548. หน้า 86-87 อ้างใน ชาญชัย แสงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2561. หน้า 441

2) มาตรการบังคับทางอาญา วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว ป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ ไม่ให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง หรือปกป้องคุ้มครองสังคมโดยการตัดโอกาสในการกระทำความผิด ได้แก่ การประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

3) มาตรการบังคับทางปกครอง คือ การบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง ได้แก่ คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงิน คำสั่งทางปกครองให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาล แต่สามารถบังคับกับตัวบุคคลผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองได้ทันที

สรุปได้ว่า “การบังคับทางปกครอง” เป็นมาตรการบังคับของฝ่ายปกครอง (Administrative Sanctions) ประการหนึ่ง และเป็นเครื่องมือที่องค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติได้มอบให้แก่องค์กรของรัฐฝ่ายปกครองเพื่อนำมาบังคับใช้กฎหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมาย โดยกฎหมายบัญญัติให้องค์กรของฝ่ายปกครองมีอำนาจบังคับการกับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองได้เองตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลก่อน โดยสรุปสาระสำคัญของการบังคับทางปกครอง⁴⁷ ได้ดังนี้

1) องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องออกคำสั่งทางปกครองซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดหน้าที่ให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตาม ก่อนเมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจึงจะสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เพื่อให้คำสั่งทางปกครองนั้น ๆ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

2) การบังคับทางปกครองเป็นการดำเนินการบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง โดยองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเอง

3) บุคคลที่จะถูกบังคับทางปกครอง คือ บุคคลที่มีภาระหน้าที่หรือความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง

4) คำสั่งบังคับทางปกครองมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงต้องนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองมาใช้ด้วย

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเมื่อออกคำสั่งทางปกครองแล้วคำสั่งนั้นมีผลบังคับให้บุคคลกระทำการ หรือละเว้นกระทำการ หากบุคคลดังกล่าวไม่กระทำการ หรือไม่ละเว้นกระทำการ อันเป็นการขัดคำสั่งทางปกครอง ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง การบังคับทางปกครองแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การบังคับทางปกครองกรณีคำสั่งให้ชำระเงิน เช่น คำสั่งเรียกเก็บภาษีอากร เงินค่าบริการต่าง ๆ หรือเงินสหบทที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว อาจถูกดำเนินการบังคับทางปกครองตามมาตรการ ดังนี้⁴⁸

(1) การเรียกเงินเพิ่มและเบี้ยปรับ มีลักษณะเป็นการบังคับให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองให้รีบปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองโดยเร็ว โดยการเรียกเงินเพิ่มมักจะกำหนดเป็นจำนวนร้อยละของจำนวนเงินที่ต้องชำระ ส่วนเบี้ยปรับนั้นก็เป็นการเช่นเดียวกับการเรียกเงินเพิ่มแต่จะ

⁴⁷ ชาญชัย แสงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. หน้า 442

⁴⁸ ชาญชัย แสงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. หน้า 444

กำหนดจำนวนเงินสูงกว่าและปรับเพียงครั้งเดียว โดยมักจะกำหนดเป็นจำนวนเท่าของจำนวนเงินที่ต้องชำระ

(2) การยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยทั่วไปมาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นการบังคับคดีทางแพ่ง เมื่อนำมาตรการดังกล่าวมาใช้กับมาตรการบังคับทางปกครอง ต้องนำหลักเกณฑ์ของการบังคับคดีทางแพ่งมาบังคับใช้

(3) การกักขัง กรณีนี้ไม่ใช่โทษทางอาญาและไม่ใช่มาตรการบังคับทางปกครอง แต่เป็นมาตรการที่ใช้แทนค่าปรับบังคับการ ในกรณีที่หน่วยงานที่บังคับการตามคำสั่งทางปกครองไม่อาจบังคับชำระเงินจากค่าปรับบังคับการได้ หน่วยงานนั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลปกครองสั่งให้กักขังผู้รับคำสั่งทางปกครองแทนค่าปรับบังคับการได้⁴⁹

2) การบังคับทางปกครองกรณีคำสั่งให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ

การบังคับทางปกครองกรณีคำสั่งให้ชำระเงิน บัญญัติไว้ในมาตรา 63/7 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม)⁵⁰ โดยมีสาระสำคัญคือ มีการออกคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงิน ซึ่งกำหนดเวลาชำระเงินนั้นถึงกำหนดแล้ว ไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งได้ออกหนังสือเตือนให้ชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และกำหนดเวลาดังกล่าวได้ล่วงพ้นไปโดยไม่มีการชำระเงิน เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งย่อมพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้

การบังคับทางปกครองกรณีคำสั่งให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ เป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ กำหนดให้ผู้รับคำสั่งปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหยุดปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หากปรากฏว่าบุคคลผู้รับคำสั่งฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้อย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา 63/21 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ดังนี้

(1) กรณีเจ้าหน้าที่ดำเนินการเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นทำการแทน ให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด

(2) ให้ชำระค่าปรับบังคับการ⁵¹ ตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุ แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน

⁴⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์. รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในระบบกฎหมายเยอรมัน. เสนอสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.(พฤษภาคม 2548). หน้า 99-100 อ้างใน ชาญชัย แสงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2561. หน้า 444

⁵⁰ มาตรา 63/7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้ชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้...”

⁵¹ มาตรา 63/20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 “ในส่วนี้ ค่าปรับบังคับการ หมายความว่า ค่าปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติ การฝ่าฝืนคำสั่ง หรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะเป็นค่าปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้ หรือโดยกฎหมายอื่น”

(3) ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับทางปกครองรายวันสูงสุดห้าหมื่นบาทต่อวัน ควรจะเป็นอำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ระดับสูง และเจ้าหน้าที่ระดับรองลงมาที่ใช้ดุลพินิจในส่วนของค่าปรับที่ลดหลั่นลงมา

(4) กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามมาตรา 63/21 ต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือ ละเว้นกระทำ ตามมาตรา 63/22⁵² หรือจะระบุไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้ โดยคำเตือนนั้นต้องระบุ (1) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดเจน แต่กำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวไม่ได้ (2) ค่าใช้หรือเงินเพิ่มรายวัน หรือจำนวนค่าปรับบังคับการ

2.3 โทษปรับทางปกครอง

มาตรา 63/21 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งได้

2.3.1 หลักเกณฑ์การเปรียบเทียบปรับตามกฎหมายปกครอง มาตรการกำหนดค่าปรับรายวันมีวิธีการและหลักเกณฑ์ดังนี้

1) กรณีเจ้าหน้าที่ดำเนินการเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นทำการแทน โดยให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าว

2) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับทางปกครองรายวันสูงสุดห้าหมื่นบาทต่อวัน ควรจะเป็นอำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ระดับสูง และเจ้าหน้าที่ระดับรองลงมาที่ใช้ดุลพินิจในส่วนของค่าปรับที่ลดหลั่นลงมา

3) ค่าปรับทางปกครองจะแตกต่างจากค่าปรับทางอาญา กล่าวคือ สาเหตุของค่าปรับทางปกครองคือการไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ซึ่งไม่ใช่ความรับผิดชอบทางอาญาแต่อย่างใด ค่าปรับทางปกครองเป็นมาตรการบังคับให้ผู้รับคำสั่งปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง

2.4 โทษปรับทางอาญา

โทษปรับทางอาญา คือโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยทรัพย์สินที่จะบังคับเอานั้น คือ เงิน แต่หากเป็นทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดจะเป็นโทษเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินตามที่ปรากฏในคำพิพากษา โดยศาลเป็นผู้กำหนดในอัตราที่ไม่เกินกว่าจำนวนที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้น ๆ หรือเป็นการเปรียบเทียบปรับโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแต่กฎหมายจะให้อำนาจไว้ เมื่อชำระเงินแล้วเงินดังกล่าวจะตกเป็นของแผ่นดินทันที แนวความคิดที่ว่าค่าปรับต้องตกเป็นของแผ่นดิน มาจากความคิดที่ว่า “ระบบความยุติธรรมของรัฐ” กล่าวคือ รัฐเข้ามาเป็นผู้เสียหาย

⁵² มาตรา 63/22 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 “ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา 63/21 เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้ คำเตือนนั้นจะต้องระบุ

(1) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดเจน แต่จะกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้

(2) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนหรือจำนวนค่าปรับบังคับการ แล้วแต่กรณี...”

หรือรัฐเข้ามาเป็นผู้จัดการแทนผู้เสียหาย⁵³ โดยโทษปรับทางอาญามีวัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) เพื่อข่มขู่หรือยับยั้งไม่ให้เกิดความเกรงกลัว ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาสำหรับคดีความผิดเล็กน้อย ที่ไม่มี ความจำเป็นถึงกับต้องจำกัดเสรีภาพด้วยการจำคุกหรือคุมขัง แต่บางครั้งหากผู้กระทำความผิดไม่มี ทรัพย์สินมาชำระค่าปรับศาลก็จะใช้วิธีการคุมขังแทนค่าปรับ ในอัตรา 500 บาทต่อวัน⁵⁴ โดยมี แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาบังคับโทษปรับ ดังนี้

1) การปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด โดยที่กฎหมายกำหนดโทษปรับทางอาญาไว้ ชัดเจนแน่นอน เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับในอัตราที่ไม่เกินกฎหมายกำหนด ให้ เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดและความผิดที่ได้กระทำ

2) การปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ เป็นการลงโทษปรับที่กำหนดอัตราค่าปรับให้ สัมพันธ์กับรายได้เฉลี่ยแต่ละวันของผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจจะเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิดที่ไม่ สามารถชำระค่าปรับ ตามอัตราค่าปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้

โดยลักษณะการกำหนดโทษปรับของไทยกำหนดไว้ 3 รูปแบบ⁵⁵ ได้แก่

(1) การกำหนดโทษปรับเป็นอัตราขั้นสูงสุดและขั้นต่ำสุด โดยประเทศไทยใช้รูปแบบนี้เป็น หลักในกฎหมายทุกฉบับ ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติต่าง ๆ ก็ใช้รูปแบบ เดียวกันอาจกำหนดเป็นโทษปรับสถานเดียว หรือโทษจำคุกและปรับ โดยกำหนดอัตราขั้นสูงสุดไว้

(2) การกำหนดค่าปรับตามเท่าของผลการกระทำที่ได้จากการกระทำความผิด โดยมักจะ พบในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ

(3) การกำหนดโทษปรับตลอดเวลาที่กระทำความผิด โดยโทษปรับรูปแบบนี้จะพบได้ใน พระราชบัญญัติเฉพาะต่าง ๆ ที่จะกำหนดให้ปรับเป็นรายวันจนกว่าจะเลิกกระทำความผิดที่เป็น การฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

การลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจและหน้าที่ของศาลเท่านั้นที่จะลง ให้แก่ผู้กระทำความผิดได้⁵⁶ โทษปรับทางอาญา เป็น 1 ในโทษ 5 สถาน ตามมาตรา 18 แห่งประมวล กฎหมายอาญา ดังนั้น จึงเป็นอำนาจและหน้าที่ของศาลในการพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำ ความผิด สภาพบังคับของโทษปรับเป็นโทษที่สามารถลงโทษได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ต่างกับ โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกที่มีสภาพบังคับของโทษที่ลงโทษต่อร่างกายและเสรีภาพของผู้กระทำ ผิด จึงสามารถลงโทษได้แต่บุคคลธรรมดาเท่านั้น ในการชำระค่าปรับตามคำพิพากษา เมื่อศาลมีคำ พิพากษาลงโทษปรับแล้ว ผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับตามคำพิพากษา ตามมาตรา 28 แห่ง ประมวลกฎหมายอาญา “ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นต้องชำระ” สำหรับระยะเวลาในการชำระค่าปรับนั้น

⁵³ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง. *การบังคับโทษปรับ* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต).จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2539.หน้า 13 อ้างใน ทวี สรรพ์ พัดทอง.*การนำโทษปรับทางปกครองมาใช้กับกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดิน* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ .2557. หน้า 20

⁵⁴ มาตรา 30 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิด กระทั่งเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้ กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้”

⁵⁵ ภัทรพร ระดมสุทธิศาสตร์. *ปัญหาการนำโทษปรับมาใช้บังคับในคดีสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโทษปรับตามวันและรายได้* (วิทยานิพนธ์ บริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2556. หน้า 27

⁵⁶ จิตติ ดิงศ์ทรัพย์. *กฎหมายอาญา ภาค 1*.หน้า 840-841.

ผู้ต้องโทษต้องนำเงินค่าปรับมาชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ตามมาตรา 29 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หากเป็นโทษทางอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อชำระค่าปรับเรียบร้อยแล้วคดีอาญาเป็นอันเลิกกัน ตามมาตรา 37⁵⁷ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โทษปรับจึงเป็นโทษที่รัฐไม่มีภาระค่าใช้จ่าย

2.5 โทษทางอาญากับโทษทางปกครอง

2.5.1 ความแตกต่างและทางเลือกในการลงโทษทางอาญากับโทษทางปกครอง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท ได้อธิบายความแตกต่างและทางเลือกในการลงโทษทางอาญากับโทษทางปกครอง ไว้ดังนี้⁵⁸

1) โทษอาญามีโทษจำคุกได้ แต่โทษทางปกครองไม่อาจมีโทษจำคุกหรือกักขังหรือจำกัดเสรีภาพได้ โทษทางปกครองจึงมีโทษปรับ หรือโทษจำกัดสิทธิต่าง ๆ

2) โทษทางปกครองมีลักษณะบังคับการทันที (Immediately Executoire) โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องศาล และมีวิธีการสั่งการที่เรียบง่ายกว่าโทษทางอาญา ในขณะที่โทษทางอาญาต้องมีการยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาลงโทษ

3) โทษทางอาญามีลักษณะการสร้างตราบาป (Stigma) และสร้างความทุกข์ทน (Traumatisant) มากกว่าโทษทางปกครอง ผู้กระทำความผิดอาญาจะถูกบันทึกประวัติอาชญากร แต่ผู้ถูกลงโทษทางปกครองจะไม่ถูกบันทึกลงในประวัติอาชญากร ผลแห่งการนี้ ผู้ถูกลงโทษทางปกครองมีแนวโน้มที่จะยอมรับการลงโทษมากกว่าการยอมรับการถูกลงโทษทางอาญา และเป็นผลให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพกว่า

4) กระบวนการลงโทษทางอาญามีลักษณะเปิดเผย แต่กระบวนการลงโทษทางปกครองมีลักษณะการดำเนินการแบบไม่เปิดเผย

5) โทษทางอาญาเป็นผลจากการพิจารณาคดีของศาลว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ส่วนโทษทางปกครองเป็นอำนาจพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย โทษทางปกครองจึงมีกระบวนการขั้นตอนที่เรียบง่าย และรวดเร็วกว่ากระบวนการลงโทษทางอาญา อีกทั้งโทษปรับทางปกครองยังมีผลใช้บังคับทันที เว้นแต่จะมีการสั่งทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง

2.5.2 การดำเนินคดีซ้ำซ้อนระหว่างโทษทางอาญากับโทษทางปกครอง

กรณีโทษทางอาญา การกระทำเดียวที่ผิดกฎหมายอาญาหลายบท ผู้กระทำความผิดอาญาจะต้องถูกลงโทษบทเดียวไม่ว่าจะบทหนักสุดตามมาตรา 90 ประมวลกฎหมายอาญา หรือบท

⁵⁷ มาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูง สำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว”

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

⁵⁸ ปกป้อง ศรีสนิท. *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. หน้า 46

เฉพาะ บทอรรถรัง ซึ่งเป็นไปตามหลัก non bis in idem ที่ได้รับการรับรองไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) และ ICCPR ข้อ 14(7)⁵⁹ เช่นเดียวกันหากมีการกระทำความผิดที่ผู้กระทำถูกลงโทษทางปกครองไปแล้ว ผู้กระทำดังกล่าวก็ไม่อาจถูกลงโทษทางปกครองซ้ำอีกได้ เพราะเป็นไปตามกฎหมายทั่วไป (Principle General Du Droit) เมื่อมีการกำหนดโทษทางปกครอง หรือมีการแปรรูปความผิดอาญาเดิมให้กลายเป็นโทษทางปกครอง (Administrativization) ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสันทิต ได้กล่าวไว้คือ การกระทำความผิดที่เป็นความผิดทั้งกฎหมายอาญาเดิมและผิดทั้งกฎหมายที่กำหนดโทษทางปกครองใหม่จะต้องดำเนินคดีอย่างไร จะถือว่าเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทที่ต้องลงโทษบทหนักสุด หรือเป็นกรณีที่สามารถดำเนินคดีโทษทางอาญาแยกต่างหากจากการดำเนินคดีที่มีโทษทางปกครองได้ ซึ่งได้มีหลักการที่ศาลปกครองสูงสุดฝรั่งเศส (Conseil d'Etat) ให้ไว้ว่า “จะมีการดำเนินคดีทั้งอาญาและโทษทางปกครองได้ก็ต่อเมื่อเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้⁶⁰

- 1) เมื่อการใช้โทษทางปกครองเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการลงโทษทางอาญาในอนาคต เช่น ลงโทษทางปกครองระงับใบขับขี่ชั่วคราว เพื่อรอการลงโทษจำคุกหรือโทษปรับทางอาญาที่กำลังดำเนินคดีอยู่
- 2) เมื่อปรากฏลักษณะการลงโทษที่ต่างกันระหว่างโทษทางปกครองกับโทษทางอาญา เช่น การกระทำดังกล่าวมีโทษปรับทางปกครอง แต่ในทางอาญามีโทษจำคุก
- 3) เมื่อโทษทางอาญามีลักษณะพิเศษแยกต่างหากได้อย่างชัดเจนจากการลงโทษทางปกครอง เช่น การลงโทษทางอาญากับผู้กระทำด้วยเจตนาทุจริต สามารถแยกโทษจากการลงโทษทางปกครองได้”

แต่มีข้อยกเว้นบางอย่างที่อาจถือว่าเป็นการดำเนินคดีซ้ำกันที่ต้องห้าม หลักการที่ว่า “โดยหลักแล้วการดำเนินคดีทางปกครองกับการดำเนินคดีอาญาสามารถแยกกันได้ไม่ขัดกับหลักความจำเป็นและได้สัดส่วนตามรัฐธรรมนูญด้วยเหตุที่ลักษณะการดำเนินคดีต่างกัน จุดมุ่งหมายของการลงโทษที่แตกต่างกันและกฎหมายที่บัญญัติไว้ต่างกัน” แต่หากการกระทำใดมีการดำเนินคดีทางอาญากับการดำเนินคดีทางปกครองพร้อมกันที่ครบเงื่อนไข 3 ข้อ ต่อไปนี้ จะถือว่าเป็นการดำเนินคดีที่ซ้ำซ้อนกันที่ต้องห้ามตามหลัก non bis in idem

- 1) การกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดทั้งกฎหมายอาญาและกฎหมายปกครองที่บัญญัติต้องประกอบไว้เหมือนกัน
- 2) โทษที่ลงมีลักษณะเดียวกัน เช่น โทษอาญามีโทษปรับ โทษทางปกครองก็มีโทษปรับแบบเดียวกัน
- 3) ประโยชน์สังคม ที่กฎหมายอาญาและกฎหมายปกครองมุ่งคุ้มครองคือสิ่งเดียวกัน ถ้ากฎหมายทั้งสองคุ้มครองประโยชน์ต่างกัน ก็สามารถดำเนินคดีต่างกันได้

⁵⁹ ICCPR ข้อ 14(7) “No one shall be liable to be tried or punished again for an offence for which he has already been finally convicted or acquitted with the law and penal procedure of each country” อ้างใน ปกป้อง ศรีสันทิต. *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. หน้า 50-51

⁶⁰ Premier Ministre et Conseil d'Etat, Guide de legistique, 3^e edition, 2017, La documentation Francaise, p.619. อ้างใน ปกป้อง ศรีสันทิต. *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. หน้า 50-51

2.6 โทษปรับในคดีสิ่งแวดล้อม

ในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการฝ่าฝืนหรือการไม่ปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย บทกำหนดโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น มีทั้งโทษทางอาญา และโทษทางปกครอง ซึ่งวัตถุประสงค์การลงโทษแต่ละรูปแบบนั้นย่อมแตกต่างกัน อาทิเช่นโทษทางอาญาเป็นโทษที่กระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด มีวัตถุประสงค์ทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวหรือเซ็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิด ต่างจากโทษทางแพ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น และโทษทางปกครองที่เป็นการกระทำของฝ่ายปกครองที่สามารถใช้ดำเนินการ มุ่งใช้บังคับเป็นการเฉพาะราย โดยที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล เพื่อควบคุมและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยโทษทางอาญาที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่พบคือ โทษจำคุกและโทษปรับ และในคดีสิ่งแวดล้อมนั้นโทษปรับถูกนำมาใช้มากที่สุด รูปแบบของโทษปรับในคดีสิ่งแวดล้อมกฎหมายกำหนดเอาไว้ 3 รูปแบบ⁶¹ คือ

1) โทษปรับที่กำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออัตราต่ำสุด โทษปรับรูปแบบนี้มีทั้งที่กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะโทษปรับอัตราสูงสุด อาทิเช่น มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 19(3) หรือ (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท และกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษปรับอัตราต่ำสุดและสูงสุด อาทิเช่น มาตรา 31 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 14 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

2) โทษปรับที่กำหนดตามจำนวนเท่าหรือผลที่ได้รับจากการกระทำความผิด โทษปรับรูปแบบนี้พบในกฎหมายบางฉบับ อาทิเช่น มาตรา 163 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 “ผู้ใดซื้อแร่ ขายแร่ ครอบครองแร่ หรือขนแร่ ที่ยังมีได้มีการชำระค่าภาคหลวงแร่ ตามมาตรา 97 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงห้าเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3) โทษปรับตลอดเวลาที่กระทำความผิด อาทิเช่น มาตรา 55 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 “ผู้ใดประกอบกิจการโรงงานในระหว่างที่ได้มีคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการโรงงานหรือภายหลังที่มีคำสั่งให้ปิดโรงงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ปรับอีกวันละห้าพันบาทจนกว่าจะหยุดประกอบกิจการ”

⁶¹ ภัทรพร ระดมสุทธิศาล. ปัญหาการนำโทษปรับมาใช้บังคับในคดีสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโทษปรับตามวันและรายได้. หน้า 52-53

บทที่ 3

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองและศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อได้ศึกษาทำความเข้าใจถึงแนวคิดและทฤษฎีของคำสั่งทางปกครอง มาตรการบังคับทางปกครอง โทษทางอาญา และโทษทางปกครอง ที่นำมาใช้กับมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ตลอดจนหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม แล้ว ในบทนี้จะศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ ที่มีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้เช่นเดียวกันหรือมีมาตรการที่คล้ายคลึงกับมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ของประเทศไทย ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น และในระบบกฎหมายคอมมอนด์ลอว์ (Common Law) คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งจะศึกษาเฉพาะออกคำสั่งกรณีฝ่าฝืนข้อห้ามปฏิบัติภายในเขตอุทยาน หรือมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว จากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ อาจจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาใช้แนวทางการพัฒนา ปรับปรุง กฎหมายอุทยานแห่งชาติ ของประเทศไทยต่อไป

1. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทย

กฎหมายของประเทศไทยมีกฎหมายที่บังคับใช้ที่มุ่งคุ้มครองพื้นที่ที่มีความสวยงามทางธรรมชาติรวมไปถึง สัตว์ป่า นั่นคือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562⁶² ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ดูแลพื้นที่ทางธรรมชาติ อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติ คือ พื้นที่ที่มีความโดดเด่นสวยงามทางธรรมชาติเป็นพิเศษ โดยพื้นที่ที่จะกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา, วนอุทยาน คือ พื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้, สวนพฤกษศาสตร์ คือ พื้นที่ที่มีการจัดรวบรวมพรรณไม้ มีการจัดแยกตามหลักพฤกษศาสตร์และอนุกรมวิธาน, สวนรุกขชาติ คือ พื้นที่ที่มีการรวบรวมและอนุรักษ์พรรณไม้ที่มีค่า หายาก หรือใกล้สูญพันธุ์ในท้องถิ่น โดยพื้นที่ที่จะกำหนดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศกำหนด ซึ่งภายในเขตพื้นที่ที่กล่าวมาได้มีบทบัญญัติข้อห้ามกระทำต่าง ๆ อาทิเช่น ห้ามยึดถือ ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง, ล่อ

⁶² พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

สัตว์ หรือนำสัตว์ออกไป, ห้ามเก็บหา นำออกไป ซึ่งไม้ ดิน หิน หวาย, ingshing ที่ เป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น โดยพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ของประเทศไทย มีทั้งหมด 6 หมวด ได้แก่

หมวด 1 อุทยานแห่งชาติ

ส่วนที่ 1 การกำหนดอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 6-9)

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 10-17)

ส่วนที่ 3 การคุ้มครอง บำรุง ดูแล และรักษาอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 18-25)

หมวด 2 วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ (มาตรา 26-28)

หมวด 3 เงินค่าบริการหรือเงินค่าตอบแทน (มาตรา 29-33)

หมวด 4 การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ (มาตรา 34)

หมวด 5 พนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 35-39)

หมวด 6 บทกำหนดโทษ (มาตรา 40-56)

บทเฉพาะกาล (มาตรา 57-65)

โดยวิธีการออกคำสั่งกรณีฝ่าฝืนข้อห้ามปฏิบัติภายในเขตอุทยาน หรือมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1.1 คำสั่งทางปกครอง

กรณีมีผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอุทยาน พ.ศ.2562 นี้ มาตรา 35 บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

- 1) สั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ หรือให้งดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตนั้น
- 2) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ กลับคืนสู่สภาพเดิม ภายในเวลาที่กำหนด
- 3) ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้วไข หรือทำประการอื่นใด เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม (2) หรือไม่ปรากฏตัวผู้กระทำ หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ
- 4) ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เห็นสมควร เพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

1.2 บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง

กรณีมีผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 35(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง และ มาตรา 35(2) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

จะเห็นได้ว่าการกำหนดโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นนอกจากจะใช้โทษทางอาญาแล้ว ยังใช้โทษปรับรายวัน ซึ่งมีลักษณะบังคับให้ผู้รับคำสั่งดำเนินการตามคำสั่งทางปกครอง

ต่อมาได้มี กฎหมายลำดับรองออกเป็นประกาศกระทรวง มารองรับวิธีการปฏิบัติตาม มาตรา 35 โดยกำหนดตำแหน่งผู้มีอำนาจกระทำการตามกฎหมาย วิธีการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของ กระบวนการออกคำสั่งทางปกครอง ขั้นตอน วิธีการดำเนินการตั้งแต่ออกคำสั่งทางปกครองไปจนถึง การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง⁶³

สรุป จากบทบัญญัติมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพิ่มขึ้นรวมทั้งกฎหมายลำดับรองยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ในการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครอง และนอกจากโทษทางปกครอง ยังมีบทกำหนดโทษทางอาญา และโทษปรับรายวัน กรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(1) และ (2) นั้น และจะเห็นได้ว่ากรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(2) กฎหมายบัญญัติให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามมาตรา 35(3) รวมไปถึงบทกำหนดโทษตาม มาตรา 50 โทษทางอาญา และโทษปรับรายวัน บทบัญญัติดังกล่าวจึงยังไม่มี ความเหมาะสม เนื่องจากการบังคับใช้ทั้งโทษทางปกครอง และโทษทางอาญา มาลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง

2. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ของประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายที่บังคับเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานที่อันมีความสวยงามทางธรรมชาติ นั่นคือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น (Natural Park Act, 1957)⁶⁴ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ คุ้มครองพื้นที่ อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความงดงามทางธรรมชาติ หรือความสวยงามของท้องทะเล, อุทยานแห่งชาติเตรียมการ คือ สถานที่ที่มีความงดงามทางธรรมชาติ มีความสวยงามใกล้เคียงกับอุทยานแห่งชาติ ซึ่งจัดตั้งโดยรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อม และอุทยานแห่งชาติประจำจังหวัด คือ สถานที่ที่มีความงดงามทางธรรมชาติ จัดตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด โดยการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติหรืออุทยานแห่งชาติเตรียมการ ได้กำหนดพื้นที่ในการคุ้มครองและใช้ประโยชน์ แบ่งเป็น เขตพิเศษ (Special Zone) เขตคุ้มครองพิเศษ (Special Protection Zone) อุทยานแห่งชาติทางทะเล (Marine Park Areas) พื้นที่ควบคุมการใช้ประโยชน์ (Regulated Utilization Area) ซึ่งในแต่ละพื้นที่ที่กล่าวไว้ มีบทบัญญัติข้อห้ามดำเนินการหรือกิจกรรมภายในพื้นที่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือกรณีฉุกเฉิน อาทิเช่น ห้ามก่อสร้าง สร้างใหม่, ห้ามโค่นต้นไม้ และไฟ, ห้ามขุดแร่ หรือทำลายดินและหิน, ห้ามเก็บหรือทำลายพืชอื่น, ห้ามก่อไฟ, ห้ามปล่อยสัตว์ (รวมไปถึงปลุสัตว์) เป็นต้น โดยพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น มีทั้งหมด 4 หมวด ได้แก่

หมวด 1 บทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 1-4)

หมวด 2 อุทยานแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติเตรียมการ

⁶³ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2564 เรื่อง การกำหนดตำแหน่ง การใช้อำนาจ การดำเนินการ วิธีการปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2564

⁶⁴ Natural Park Act 1957, Japan

- ส่วนที่ 1 การแต่งตั้ง (มาตรา 5-6)
- ส่วนที่ 2 แผนจัดการอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 7-8)
- ส่วนที่ 3 งานอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 9-19)
- ส่วนที่ 4 การคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ (มาตรา 20-37)
- ส่วนที่ 5 งานบำรุงรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศ (มาตรา 38-42)
- ส่วนที่ 6 ข้อตกลงการอนุรักษ์ทัศนียภาพ (มาตรา 43-48)
- ส่วนที่ 7 องค์การจัดการอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 49-54)
- ส่วนที่ 8 ค่าใช้จ่าย (มาตรา 55-61)
- ส่วนที่ 9 เบ็ดเตล็ด (มาตรา 52-71)

หมวด 3 อุทยานแห่งชาติประจำจังหวัด (มาตรา 72-81)

หมวด 4 บทลงโทษทางอาญา (มาตรา 82-90)

บทเฉพาะกาล

โดยวิธีการออกคำสั่งกรณีฝ่าฝืนข้อห้ามปฏิบัติภายในเขตอุทยาน หรือมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

2.1 คำสั่งระงับชั่วคราว

หากมีผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามดังที่ได้กล่าวไว้ กรณีที่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองอุทยานแห่งชาติหรืออุทยานแห่งชาติเตรียมการ รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจดำเนินการดังนี้

- 1) มีคำสั่งระงับชั่วคราว ให้หยุดดำเนินการหรือกิจกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามภายในพื้นที่ที่กำหนด
- 2) มีคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิมในระยะเวลาที่กำหนด หากการฟื้นฟูเป็นเรื่องยาก อาจจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเท่าที่จำเป็น

3) มีคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง กรณีมีคำสั่งจะต้องประกาศล่วงหน้าต่อสาธารณชนได้ทราบถึงผลกระทบ หรือการฟื้นฟู โดยกำหนดให้ดำเนินการฟื้นฟูกลับสู่สถานะเดิมภายในเวลาที่เหมาะสม

หากไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสามารถดำเนินการจัดการฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมได้ ซึ่งบุคคลที่ได้รับมอบหมายนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าคือ เจ้าหน้าที่ของกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือเจ้าหน้าที่ของจังหวัด เพราะมีบทบาทหน้าที่ให้บุคคลที่จะเข้าดำเนินการดังกล่าวต้องมีบัตรประจำตัว และต้องแสดงบัตรประจำตัวด้วย

2.2 บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง

กรณีผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งระงับชั่วคราว หรือคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิม จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท

จะเห็นได้ว่าหากมีกรณีฝ่าฝืนคำสั่งระงับชั่วคราวหรือคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิมของรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนด

สรุป เมื่อมีผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามกระทำในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่นนั้น รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งระงับชั่วคราวให้หยุดดำเนินการหรือกิจกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้าม หรือมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิม ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งคำสั่งต้องประกาศล่วงหน้าต่อสาธารณชนถึงผลกระทบหรือการฟื้นฟูดังกล่าว โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับ

คำสั่งออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเอง หากผู้รับคำสั่งไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจมีคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิมแทนได้ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งนั้น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น กำหนดเป็นมาตรการลงโทษทางอาญา โทษจำคุกและโทษปรับ จะเห็นได้ว่ามีกระบวนการออกคำสั่งที่คล้ายคลึงกับของประเทศไทย แต่มีลักษณะเป็นคำสั่งที่พิจารณาถึงลักษณะของความผิด อาจเป็นคำสั่งให้หยุดการดำเนินการชั่วคราว หรือคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยกำหนดระยะเวลาไว้ หากผู้รับคำสั่งยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งก็ให้เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการได้เอง เช่นเดียวกับประเทศไทย

3. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของเทศนิวซีแลนด์

กฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์ มีกฎหมายที่บังคับเกี่ยวกับการมุ่งคุ้มครองสถานที่ที่มีความสวยงามทางธรรมชาติ นั่นคือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ (National Park Act, 1980) ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้อุทยานแห่งชาติคงสภาพธรรมชาติและประชาชนสามารถเข้าใช้ประโยชน์ การก่อตั้งอุทยานแห่งชาติและการเพิ่มพื้นที่อุทยานแห่งชาติ พื้นที่คุ้มครองพิเศษ พื้นที่อำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ การควบคุมและการจัดการในอุทยานแห่งชาติ ได้กำหนดเรื่องแผนการบริหารจัดการ อำนาจของรัฐมนตรี การควบคุมสุนัข และในส่วนของภาคความผิด กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับความผิด บทลงโทษ ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้โดยไม่ได้รับอนุญาตโดยรัฐมนตรี อาทิ นำสัตว์หรือปล่อยสัตว์เข้าไปในอุทยาน ทำลายหรือจงใจสร้างความเสียหายใด ๆ ในอุทยาน หรือยึดถือครอบครองที่ดินเพื่อเพาะปลูก หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ และแยกส่วนของความผิดฐานละเมิดไว้โดยมีการกำหนดบทบัญญัติที่กฎหมายฉบับนี้ไม่อนุญาตให้กระทำการ ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิด อาทิเช่น จงใจทำลายหรือทำให้เสียหาย รบกวนสัตว์ท้องถิ่น สร้างสิ่งปลูกสร้างใดๆ ในอุทยาน หรือทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการรบกวนหรือทำลายธรรมชาติ โดยระบุขั้นตอนการดำเนินการ การจัดการประกาศแจ้งเตือน การชำระค่าธรรมเนียมและบทลงโทษ สำหรับความผิดฐานละเมิดไว้ด้วยซึ่ง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ (National Park Act, 1980)⁶⁵ มีทั้งหมด 8 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 อุทยานแห่งชาติ (หลักการที่นำไปใช้ในอุทยานแห่งชาติ)
- ส่วนที่ 2 อุทยานแห่งชาติและอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่
- ส่วนที่ 3 อุทยานแห่งชาติและโครงสร้างการบริหาร
- ส่วนที่ 4 การบริหารจัดการ
- ส่วนที่ 5 การควบคุมและการจัดการในอุทยานแห่งชาติ
 - การบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติ
 - บททั่วไป
 - กระบวนการจัดการอนุรักษ์

⁶⁵ National Park Act 1980, New Zealand.

แผนการบริหารจัดการ

อำนาจของรัฐมนตรี

ส่วนที่ 5A การควบคุมสุนัข

ส่วนที่ 6 บทบัญญัติทางการเงิน

ส่วนที่ 7 ความผิด

ส่วนที่ 7A ความผิดฐานละเมิด

ส่วนย่อยที่ 1 ความผิดฐานละเมิด

ส่วนย่อยที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการความรับผิดทางละเมิด

ส่วนย่อยที่ 3 ระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 8 บทบัญญัติเบ็ดเตล็ด

โดยวิธีการออกคำสั่งกรณีฝ่าฝืนข้อห้ามปฏิบัติภายในเขตอุทยาน หรือมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

3.1 คำสั่งกรณีฝ่าฝืนข้อห้าม

การกระทำความผิดที่ได้รับอนุญาตให้กระทำในอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติฉบับนี้ เรียกว่า ความผิดฐานละเมิด การดำเนินการสำหรับความผิดฐานละเมิด โดยบุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจถูกดำเนินคดีโดยยื่นฟ้องตามมาตรา 14 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2011 หรือถูกแจ้งความผิดฐานละเมิดตามมาตรา 71K นั่นคือการจัดทำประกาศละเมิด

1) อธิบดีมอบอำนาจเป็นหนังสือให้ผู้พิทักษ์ป่า ในการออกประกาศแจ้งการกระทำละเมิด ภายใต้กฎหมายฉบับนี้

2) ประกาศละเมิด

(1) ผู้พิทักษ์ป่าที่ได้รับอนุญาตภายใน มาตรา 71J อาจจะประกาศการละเมิดให้บุคคลทราบ ถ้าผู้พิทักษ์ป่าเชื่อหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นกำลังกระทำความผิด หรือกระทำความผิดสำเร็จแล้วในความผิดฐานละเมิด

(2) ผู้พิทักษ์ป่าอาจส่งประกาศละเมิดหรือสำเนาประกาศให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานละเมิดหรือส่งประกาศทางไปรษณีย์ไปยังที่อยู่ปัจจุบันหรือที่ทำงาน

(3) ประกาศหรือสำเนาประกาศที่ส่งไปตาม (2.2) จะถือว่าได้รับต่อเมื่อไปรษณีย์ไปถึงผู้รับ

(4) ประกาศละเมิดต้องเป็นไปตามแบบที่กำหนดและต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- รายละเอียดที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานละเมิดเพียงพอที่จะแจ้งให้บุคคลทราบทั้งเวลา, สถานที่, ลักษณะของการกระทำความผิด

- จำนวนค่าธรรมเนียมความผิดฐานละเมิด

- สถานที่ที่จะชำระค่าธรรมเนียมในการละเมิดได้

- ระยะเวลาที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมในการละเมิด

- คำแถลงว่าผู้รับหนังสือมีสิทธิร้องขอให้มีการพิจารณาคดี / ฟ้องคดี

- คำชี้แจงว่าจะมีผลอย่างไร หากผู้รับหนังสือ แจ้งไม่ชำระค่าธรรมเนียมการละเมิดหรือร้องขอการพิจารณาคดี

- รายละเอียดอื่น ๆ

3) ระยะเวลาที่ประกาศหรือการแจ้งเตือนในประกาศต้องระบุรายละเอียดไว้ในประกาศอย่างชัดเจน

4) บทลงโทษสำหรับความผิดฐานละเมิด ผู้ใดกระทำความผิดฐานละเมิดต้องรับผิดตามคำพิพากษา โดยค่าปรับคือค่าปรับที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสำหรับความผิดนั้น หรือค่าปรับที่กำหนดจะไม่เกินค่าปรับสูงสุดที่กำหนดไว้ในระเบียบนั้น

5) ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานละเมิด ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจกำหนดข้อบังคับตามคำสั่งหรือคำแนะนำของรัฐสภาดังนี้

(1) ข้อกำหนดหรือบทบัญญัติความผิดฐานละเมิดสำหรับการฝ่าฝืนข้อบังคับภายใต้กฎหมายฉบับนี้

(2) บทลงโทษสำหรับความผิดฐานละเมิด กรณีค่าธรรมเนียมการละเมิด ต้องไม่เกิน 1,000\$ และกรณีค่าปรับสูงสุดต้องไม่เกิน 2 เท่าของค่าธรรมเนียมความผิดฐานละเมิด

(3) ข้อกำหนดข้อมูลที่จะปรากฏในประกาศละเมิดและประกาศแจ้งเตือน

3.2 บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง

กรณีฝ่าฝืนคำสั่งนั้น ประเทศนิวซีแลนด์กำหนดให้เป็นความผิดฐานละเมิด โดยต้องรับผิดตามคำพิพากษา กำหนดให้ชำระค่าปรับคือค่าปรับที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสำหรับความผิดนั้น และในกรณีที่จัดทำประกาศละเมิด ระบุให้ชำระค่าธรรมเนียมตามความรับผิดที่เกิดขึ้น

สรุป พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ ได้กำหนดให้กรณีฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้กระทำการในเขตอุทยานเป็นความผิดฐานละเมิดโดยมีวิธีการที่คล้ายคลึงกับการทำคำสั่งทางปกครองของไทย ซึ่งจะเป็นการดำเนินการกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานละเมิด โดยจัดทำประกาศละเมิดกำหนดรายละเอียดที่ต้องระบุไว้ในประกาศว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง ส่วนความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนข้อห้ามนั้น เรียกว่าความผิดฐานละเมิด โดยอธิบดีมอบอำนาจให้ผู้พิทักษ์ป่าดำเนินการจัดทำประกาศละเมิดหากผู้พิทักษ์ป่าเชื่อหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดฐานละเมิดเกิดขึ้น โดยในประกาศนั้นจะปรากฏรายละเอียดของการกระทำผิดและค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระ แต่ไม่ได้กำหนดโทษหากฝ่าฝืนประกาศดังกล่าวและไม่ชำระค่าธรรมเนียมตามความผิดฐานละเมิด

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทยและต่างประเทศ

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่ง ทางปกครองของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

จากการศึกษาพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศไทย เฉพาะเนื้อหาในส่วนมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าหน้าที่ เพื่อจะนำไปวิเคราะห์เกี่ยวกับการออกคำสั่ง และมาตรการลงโทษ ตามมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ต่อไปนั้น พบว่า เมื่อมีผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามกระทำในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่นนั้น รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้

อำนาจออกคำสั่งระงับชั่วคราวให้หยุดดำเนินการหรือกิจกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้าม หรือมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิม ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งคำสั่งต้องประกาศล่วงหน้าต่อสาธารณชนถึงผลกระทบ หรือการฟื้นฟูดังกล่าว โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับคำสั่งออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเอง หากผู้รับคำสั่งไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจมีคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิมแทนได้ ส่วนกรณีมีผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามกระทำในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ของประเทศไทยนั้น กฎหมายไทยจะกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นผู้ดำเนินการ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ จะเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั่นคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งสั่งให้บุคคล หรือให้งดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตพื้นที่นั้น ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติกลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด หากผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยึด ทำลาย รื้อถอน หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบรรเทาความเสียหายได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศมีวิธีการจัดการที่คล้ายคลึงกัน คือให้อำนาจรัฐในการจัดการบรรเทาความเสียหายที่เกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติได้ทันที โดยมีต้องผ่านกระบวนการทางศาลก่อน ส่วนบทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งนั้น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น กำหนดเป็นมาตรการลงโทษทางอาญา คือ โทษจำคุกและโทษปรับ ส่วนของประเทศไทยนั้นกำหนดเป็นมาตรการลงโทษทางอาญา คือ โทษจำคุก โทษปรับและกำหนดโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งดำเนินการหรือปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว และกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการได้เอง หากผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่ง ทางปกครองของประเทศไทยและประเทศนิวซีแลนด์

จากการศึกษาพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศไทย เฉพาะในส่วนของมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้กระทำการในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ ได้กำหนดให้กรณีฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้กระทำการอุทยานเป็นความผิดฐานละเมิดโดยมีวิธีการที่คล้ายคลึงกับการทำคำสั่งทางปกครองของไทย ซึ่งจะเป็นการดำเนินการกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานละเมิด โดยจัดทำประกาศละเมิดกำหนดรายละเอียดที่ต้องระบุไว้ในประกาศว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง ส่วนความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนข้อห้ามนั้น เรียกว่าความผิดฐานละเมิด โดยอธิบดีมอบอำนาจให้ผู้พิทักษ์ป่าดำเนินการจัดทำประกาศละเมิด หากผู้พิทักษ์ป่าเชื่อหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดฐานละเมิดเกิดขึ้น โดยในประกาศนั้นจะปรากฏรายละเอียดของการกระทำผิดและค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระ แต่มีกำหนดโทษหากฝ่าฝืนไม่ชำระค่าธรรมเนียมกรณีความผิดฐานละเมิดดังกล่าว และกรณีที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ อาทิ การยึดถือครอบครองที่ดิน หรือก่อสร้างอาคารใด ๆ ในอุทยานแห่งชาติ นั้นเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดนอกจากการประกาศแจ้งเตือนให้ชำระค่าธรรมเนียมแล้ว จะมีความรับผิดตามคำพิพากษา ซึ่งบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับความรับผิดฐานละเมิดที่ศาลจะพิพากษาเป็นโทษปรับ ไม่ปรากฏโทษจำคุกในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของ ประเทศนิวซีแลนด์

4.3 เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศนิวซีแลนด์

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศนิวซีแลนด์

	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศนิวซีแลนด์
พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่ง	ผู้ที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหรือทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ที่รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่งตั้ง	รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด	ผู้พิทักษ์ป่า โดยรับมอบอำนาจจากอธิบดี
มาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง	1. มาตรการบังคับทางปกครอง ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการใดๆ เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ 2. โทษทางอาญา ได้แก่โทษปรับ, โทษจำคุก และโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง	1. หากผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนด รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการ พื้นที่ปลูกกลับคืนสู่สภาพเดิม 2. โทษทางอาญา ได้แก่โทษจำคุก และโทษปรับ	โทษทางอาญา ได้แก่โทษปรับ

จากตารางที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกคำสั่ง กรณีผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนข้อกำหนดมิให้กระทำให้เขตอุทยานแห่งชาตินั้น ประเทศไทยและประเทศนิวซีแลนด์มีความคล้ายคลึงกัน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกคำสั่งเป็นระดับของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ส่วนประเทศญี่ปุ่นจะเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับรัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่ง ส่วน

มาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น มีความคล้ายคลึงกัน โดยบัญญัติให้มีการลงโทษทางอาญากรณีที่ผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือผู้อำนาจอาจมีมาตรการหรือมีคำสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแก้ไขหรือฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ ส่วนของประเทศนิวซีแลนด์มีข้อแตกต่างนั้นคือ มาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของประเทศนิวซีแลนด์กำหนดไว้แต่เพียงโทษปรับเท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมอย่างเช่นประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศนิวซีแลนด์

จากการศึกษาพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ ในส่วนแรกผู้ศึกษาจะขอกล่าวถึงอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่ง กรณีเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามกระทำในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศไทยนั้นจะกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งอันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองสั่งให้บุคคลออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ หรือให้งดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตนั้น ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติกลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งระดับของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น มีความคล้ายคลึงกับของประเทศนิวซีแลนด์ที่กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งผู้พิทักษ์ป่า อันถือว่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงานเหมือนกับของประเทศไทย เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่ง โดยผู้พิทักษ์ป่าเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งอันมีลักษณะเป็นคำสั่งหรือประกาศความผิดฐานละเมิดให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าธรรมเนียมกรณีฝ่าฝืนข้อห้ามกระทำในเขตอุทยานแห่งชาติ ส่วนของประเทศญี่ปุ่นนั้นบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับหัวหน้าส่วนราชการ ได้แก่ รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งระงับชั่วคราวให้หยุดดำเนินการหรือกิจกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้าม หรือมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิม ภายในเวลาที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าหากผู้ที่มีอำนาจดำเนินการหรือผู้ออกคำสั่งเป็นระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอาจจะทำให้การดำเนินการบรรลุผลร้ายนั้นรวดเร็วขึ้นก็จริง แต่ปัญหาของประเทศไทยนั้นการออกคำสั่งอันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่บังคับให้ผู้กระทำความผิดกระทำการใด ๆ งดเว้นกระทำ ทำลาย รื้อถอน ในเขตอุทยานแห่งชาติ การมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าอุทยานเป็นผู้ออกคำสั่งนั้น ยังขาดข้อพิจารณาการกลั่นกรองข้อเท็จจริงที่เพียงพอ ควรเพิ่มระดับของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครองเป็นระดับหัวหน้าหน่วยงานจะทำให้ได้คำสั่งที่รัดกุมและถูกต้องตามแนวทางปฏิบัติมากขึ้น เนื่องจากกรณีปัญหาพนักงานเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยนั้น ไม่อาจนำแนวทางของประเทศนิวซีแลนด์มาใช้ได้ เพราะการออกคำสั่งหรือจัดทำประกาศของประเทศนิวซีแลนด์เป็นเพียงคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าธรรมเนียมตามฐานความผิดเท่านั้น ส่วนแนวทางของประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ระดับหัวหน้าส่วนราชการนั้น ก็ไม่อาจนำมาใช้กับประเทศไทยได้เพราะในระบบราชการของประเทศไทยนั้นอาจทำให้การสั่งการล่าช้าจนเกินไปและอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อธรรมชาติมากขึ้นได้

สำหรับส่วนที่สอง วิธีการดำเนินการและบทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง กรณีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย หากผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ

ยึด ทำลาย รื้อถอน หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบรรเทาความเสียหายได้ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประเทศญี่ปุ่น หากผู้รับคำสั่งไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจมีคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิมแทนได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศมีวิธีการจัดการที่คล้ายคลึงกัน คือให้อำนาจรัฐในการจัดการบรรเทาความเสียหายที่เกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติได้ทันที โดยมีต้องผ่านกระบวนการทางศาลก่อน อีกทั้งยังกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญา โดยประเทศไทยนั้นกำหนดเป็นมาตรการลงโทษทางอาญา ได้แก่ โทษจำคุก โทษปรับ และโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งดำเนินการหรือปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว แต่ของประเทศญี่ปุ่นนั้นมีการกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญาเช่นเดียวกัน แต่มีเพียงโทษจำคุก และโทษปรับเท่านั้น ไม่มีโทษปรับรายวัน ซึ่งแตกต่างกับในส่วนของประเทศนิวซีแลนด์ที่กำหนดให้กรณีมีผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามกระทำในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นความผิดฐานละเมิด จึงไม่ได้มีการบัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าดำเนินการใด ๆ เพื่อบรรเทาผลร้ายหรือบรรเทาความเสียหาย หรือแก้ไข ฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเขตอุทยานแต่อย่างใด มีเพียงมาตรการลงโทษทางอาญาคือโทษปรับเท่านั้น ซึ่งมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของประเทศไทยนั้นแต่เดิมมีเพียงมาตรการบังคับทางปกครอง แต่ในปัจจุบันนั้นได้เพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญา ไม่เพียงแต่โทษจำคุกและโทษปรับ ยังกำหนดโทษปรับรายวันเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองอีก หากพิจารณาควัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางปกครอง เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองแล้ว โทษทางอาญาต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งมากกว่าต้องบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งปกครอง ลักษณะของโทษปรับรายวันที่กำหนดไว้จึงมีวัตถุประสงค์ที่ซ้ำซ้อนกับวัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางปกครอง

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศ ผู้ศึกษาพบว่า กฎหมายไทยยังไม่ชัดเจนในเรื่องบทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง เนื่องจากวัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางปกครอง เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองแล้ว โทษทางอาญาต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งมากกว่าต้องบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งปกครอง โดยกฎหมายไทยมีบทกำหนดโทษใน 2 ลักษณะ คือ มาตรการบังคับทางปกครอง และโทษทางอาญา ได้แก่ โทษปรับ โทษจำคุก และโทษปรับรายวัน ซึ่งลักษณะของโทษปรับรายวันที่กำหนดเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองนั้นจึงมีลักษณะที่ซ้ำซ้อนกับวัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางปกครอง

ก่อนที่จะกล่าวถึงปัญหาอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการลงโทษ กรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ผู้ศึกษาได้ทำตารางเปรียบเทียบ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562
กรณีมีผู้ฝ่าฝืน ข้อห้ามในเขต อุทยานแห่งชาติ	<p>หลักเกณฑ์ ตามมาตรา 22</p> <p>1. กรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้</p> <p>2. ทำให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่ หรือมีสิ่งอื่นใดในอุทยานแห่งชาติ ผิดไปจากสภาพเดิม</p> <p>3. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้น ๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติ หรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม</p> <p>4. ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม หรือถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือ</p>	<p>หลักเกณฑ์ ตามมาตรา 35</p> <p>1. กรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>2. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) สั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตนั้น</p> <p>(2) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ทำลาย รื้อถอน หรือ</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562
กรณีมีผู้ฝ่าฝืน ข้อห้ามในเขต อุทยานแห่งชาติ	เพื่อป้องกัน หรือบรรเทาความเสียหาย แก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่ จะกระทำได้แล้วอย่างใดอย่าง หนึ่งเสียเองก็ได้ ตามสมควรแก่กรณี 5. ผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ชดใช้ ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป ในการที่ พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการเสียเอง นั้น	กระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยาน แห่งชาติ กลับคืนสู่สภาพเดิมภายใน เวลาที่กำหนด (3) ยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไข หรือ ทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ ปฏิบัติตาม (2) หรือไม่ปรากฏตัว ผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หา ตัวไม่พบ (4) ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ เห็นสมควร เพื่อป้องกัน ระวัง หรือ บรรเทาความเสียหายแก่อุทยาน แห่งชาติ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน
บทลงโทษ กรณี ฝ่าฝืนคำสั่งตาม มาตรา 22 พระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 หรือ มาตรา 35 พระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562	ไม่มีบทลงโทษ	มาตรา 49 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก เดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากต้องระวางโทษตามวรรค หนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับ อีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่า จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง มาตรา 50 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35 (2) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง สามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากต้องระวางโทษตามวรรค หนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับ อีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่า จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

จากตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 จะเห็นได้ว่าแม้จะตราพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ขึ้นใหม่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่มีได้ เนื่องจากผู้ศึกษามองว่าปัญหาที่เกิดขึ้น มิได้เกิดขึ้นเพราะบทลงโทษที่น้อยเกินไป แต่บทบัญญัติใหม่นั้นกลับเพิ่มโทษทางอาญา นั่นคือโทษปรับรายวันจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ที่มีลักษณะในเชิงบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งที่มีบทบัญญัติในเรื่องมาตรการบังคับทางปกครองให้ปฏิบัติอยู่แล้ว

ปัญหาในเรื่องการออกคำสั่งอันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่บังคับให้ผู้กระทำความผิดกระทำการใด ๆ งดเว้นกระทำการทำลาย หรือรื้อถอน ในเขตอุทยานแห่งชาติ การมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าอุทยานเป็นผู้ออกคำสั่งนั้น ยังขาดข้อพิจารณาการกลั่นกรองข้อเท็จจริงที่ตีพอก่อให้เกิดการฟ้องร้องคดีขึ้นสู่ศาลปกครองจำนวนมาก และมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของประเทศไทยนั้นแต่เดิมมีเพียงมาตรการบังคับทางปกครอง แต่ในปัจจุบันนั้นได้เพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญา ไม่เพียงแต่โทษจำคุกและโทษปรับ ยังกำหนดโทษปรับรายวันเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองอีก หากพิจารณาวัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางปกครอง เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองแล้ว โทษทางอาญาต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งมากกว่าต้องบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งปกครอง ลักษณะของโทษปรับรายวันที่กำหนดไว้จึงมีลักษณะที่ซ้ำซ้อนกับวัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางปกครอง ไม่อาจเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของบทบัญญัติตามมาตรา 35 ได้ ผู้ศึกษาเห็นว่ามีปัญหาที่จำต้องวิเคราะห์เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ประเด็นปัญหาในเรื่องอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่

กรณีฝ่าฝืนข้อห้ามแล้วเป็นเหตุให้มีสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นในเขตอุทยานแห่งชาติ แต่เดิมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดกระทำการใด ๆ ให้สิ่งนั้นกลับคืนสู่สภาพเดิม หากผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเองได้ โดยผู้กระทำความผิดเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายที่เสียไปเพื่อการนั้น ซึ่งลักษณะของคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งทางปกครอง กล่าวคือ เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล เมื่อพิจารณาคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อส. 4/2561 ระหว่างนายโคอิ หรือค่อ อี้ มิมิ กับพวกรวม 6 คน ผู้ฟ้องคดี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กับพวกรวม 2 คน ผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งผู้ฟ้องคดีฟ้องว่าเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเข้ารื้อถอนเผาทำลาย เคหสถาน บ้านเรือน และทรัพย์สินของผู้ถูกฟ้องคดี โดยผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่าปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 โดยสรุปคำวินิจฉัยของศาลได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้อำนาจดุลพินิจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในอันที่จะเลือกใช้มาตรการทางปกครองอย่างใดก็ได้ตามอำเภอใจหรือโดยพลการ การกระทำของเจ้าหน้าที่จึงเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำดังกล่าวและเป็นการใช้อำนาจเกินความจำเป็นไม่สมควรแก่เหตุ รวมถึงไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการใช้อำนาจ

ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากคำพิพากษาดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นด้วยที่ศาลวินิจฉัยในประเด็นที่ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้อำนาจดุลพินิจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในอันที่จะเลือกใช้มาตรการทางปกครองอย่างใดก็ได้ตามอำเภอใจหรือโดยพลการ เป็นการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามหลักพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งในการใช้อำนาจปกครองดำเนินการออกมาตรการใด ๆ ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น ฝ่ายปกครองต้องชี้แจงน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับและประโยชน์ที่ปัจเจกชนต้องสูญเสียไป และสอดคล้องกับหลักกฎหมายสิ่งแวดล้อม หลักการป้องกันภัยอันตราย (Prevention principle) ที่หากปล่อยให้เนิ่นนานไปความเสียหายจะเกิดต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก และการกระทำดังกล่าวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช⁶⁶ และไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ณ ขณะนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายก็คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ขาดความรู้ความเข้าใจว่าต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เนื่องจากกฎหมายมิได้ระบุไว้ชัดเจนเพียงแต่กล่าวถึงอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะกระทำได้ เมื่อพิจารณาในประเด็นดังกล่าวเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติประเทศญี่ปุ่น พบว่า ในการออกคำสั่งระงับชั่วคราวนั้น ต้องประกาศต่อสาธารณะจนถึงผลกระทบก่อนที่จะดำเนินการ ซึ่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติประเทศไทย มิได้บัญญัติเกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินการไว้แต่อย่างใด จึงเป็นในเรื่องของกฎหมายลำดับรองที่ต้องออกมาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามมาตรา 22 ซึ่งผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งก็คือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในระดับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ต่างกับประเทศญี่ปุ่นที่มีอำนาจออกคำสั่งคือรัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แสดงให้เห็นถึงระดับตำแหน่งในการใช้อำนาจออกคำสั่งที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองของประเทศไทย อาจยังไม่มีกรณีก่อนที่จริงที่ตีพอก่อนที่จะออกคำสั่งดังกล่าว

ต่อมา เมื่อพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ของประเทศไทย มีผลใช้บังคับ ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือ เมื่อมีการฝ่าฝืนข้อห้ามตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำ ตามมาตรา 35 (1) หรือกรณีสั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิด ทำลาย รื้อถอน เพื่อให้อุทยานแห่งชาติกลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด ตามมาตรา 35 (2) และให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ยึด ทำลาย รื้อถอน ให้กลับคืนสู่สภาพเดิม ตามมาตรา 35 (3) นั้น อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามหลักกฎหมายสิ่งแวดล้อม คือ หลักความเอื้ออาทร มิใช่จะรอให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นก่อนแล้วจึงค่อยมีปฏิกิริยาตามมา ต้องลดความเสี่ยงที่ยังมิได้พัฒนาเป็นภัยอันตราย และมีลักษณะเชิงป้องกันล่วงหน้า แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้ระบุชัดเจนถึงวิธีการดำเนินการออกคำสั่ง หรือระดับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถออกคำสั่งดังกล่าวได้ บอกแต่เพียงว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็น

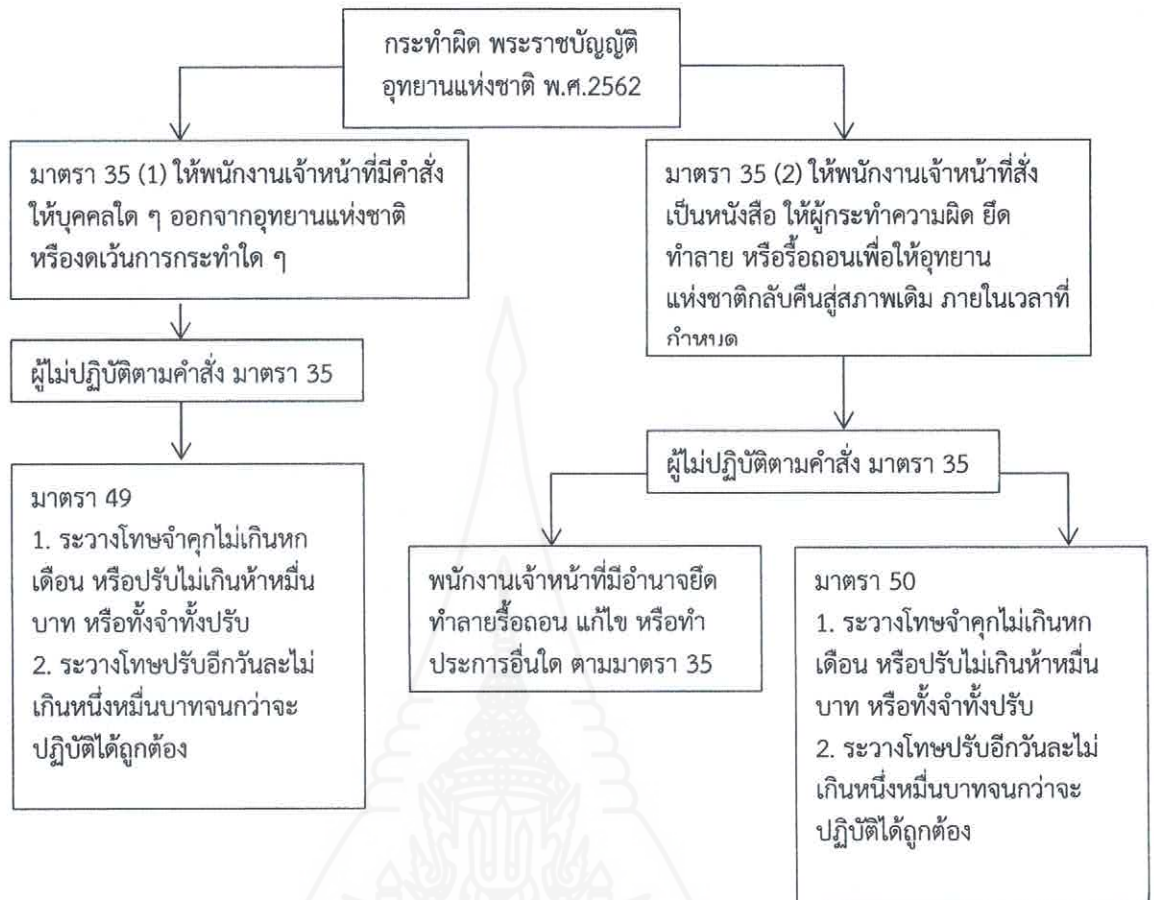
⁶⁶ หนังสือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด่วนที่สุด ที่ ทส 0905.4/11946 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2546 เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

หนังสือก่อนจะกระทำการใด ๆ ต่อมาได้มีการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อเป็นหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่⁶⁷ โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา 35 (1) ในการสั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตนั้น, มาตรา 35 (2) ในการสั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติ กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด และ มาตรา 35 (3) ในการยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไข หรือทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 (2) ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายลำดับรองได้กำหนดรูปแบบของคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ครบถ้วนแล้ว แต่ในเรื่องของอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ที่พิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง ผู้ศึกษาเห็นควรกำหนดให้เป็นระดับผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับสูงกว่าหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ คือ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะ得以ผ่านกระบวนการพิจารณากลับกรองก่อนที่จะออกคำสั่งทางปกครอง และขั้นตอนการพิจารณาควรกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติไว้ด้วย เพื่อมิให้เกิดความเนิ่นช้าและยังความเสียหายที่จะเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยที่สุด

2. ประเด็นปัญหาในเรื่องมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง

เนื่องจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ของประเทศไทย ได้กำหนดบทลงโทษไว้ ทั้งโทษทางปกครอง โทษทางอาญา คือ โทษจำคุก โทษปรับ และโทษปรับรายวัน กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งให้บุคคลใด ๆ ออกจากอุทยานแห่งชาติ หรือคำสั่งให้ยึด ทำลาย หรือรื้อถอน เพื่อให้อุทยานแห่งชาติกลับคืนสู่สภาพเดิม สรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

⁶⁷ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2564 เรื่อง การกำหนดตำแหน่ง การใช้อำนาจ การดำเนินการ วิธีปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

จากแผนผัง แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี กรณีแรกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่คำสั่งให้บุคคลใด ๆ ออกจากอุทยานแห่งชาติ หรือดเว้นการกระทำใด ๆ นั้นเป็นคำสั่งทางปกครอง หากผู้กระทำความผิด ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าว หรือเรียกว่าฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35 (1) ผู้นั้นต้องรับผิดโทษทางอาญาตามมาตรา 40 โทษจำคุก โทษปรับ และโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง และกรณีที่สองหากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง มาตรา 35 (2) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะดำเนินการเอง มีอำนาจยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไข หรือทำประการอื่นใด ตามมาตรา 35 (3) ประกอบกับกฎหมายลำดับรองได้กำหนดไว้ว่าการเลือกใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา 35 (3) นั้นยังมีค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการ และผู้กระทำยังต้องรับผิดทางโทษทางอาญา โทษปรับ โทษจำคุก และโทษปรับรายวันตามมาตรา 50 จะเห็นได้ว่าเมื่อกระทำความผิดฝ่าฝืน มาตรา 35 (2) จะต้องรับโทษทางอาญา คือ โทษปรับ โทษจำคุก และโทษปรับรายวัน เป็นโทษที่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลในการพิจารณาลงโทษ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ยังสามารถใช้มาตรการทางปกครองตามมาตรา 35 (3) กับกรณีดังกล่าวได้ด้วย ซึ่งโทษทางปกครองมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองกำหนดโทษทางปกครองเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ฝ่ายปกครองมีอำนาจบังคับทางปกครองได้ทันทีตาม

ขั้นตอนของกฎหมายโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายไม่ชัดเจนเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะมีปัญหาที่ว่าทั้ง 2 แนวทางหรือ 2 ช่องทางนี้ ต้องบังคับใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบังคับใช้ไปพร้อมกันได้ กล่าวคือ หากใช้มาตรการบังคับทางปกครองแล้วไม่ต้องรับโทษทางอาญา หรือหากใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ผู้กระทำยังต้องรับโทษทางอาญา ที่มีทั้งโทษปรับ โทษจำคุกและโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย

เมื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศ กรณีเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามกระทำในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่นนั้น รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งระงับชั่วคราวให้หยุดดำเนินการหรือกิจกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้าม หรือมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิม ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งคำสั่งต้องประกาศล่วงหน้าต่อสาธารณชนถึงผลกระทบหรือการฟื้นฟูดังกล่าว โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับคำสั่งออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเอง หากผู้รับคำสั่งไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจมีคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิมแทนได้ และได้กำหนดบทลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งคือโทษทางอาญา ได้แก่โทษปรับ และโทษจำคุก

ส่วนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ ได้กำหนดให้กรณีฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้กระทำการอุทยานเป็นความผิดฐานละเมิด ซึ่งจะเป็นการดำเนินการกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานละเมิด โดยจัดทำประกาศละเมิดกำหนดรายละเอียดที่ต้องระบุไว้ในประกาศว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง ส่วนความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนข้อห้ามนั้น เรียกว่าความผิดฐานละเมิด โดยอธิบดีมอบอำนาจให้ผู้พิทักษ์ป่าดำเนินการจัดทำประกาศละเมิด หากผู้พิทักษ์ป่าเชื่อหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำผิดฐานละเมิดเกิดขึ้น โดยในประกาศนั้นจะปรากฏรายละเอียดของการกระทำผิดและค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระ แต่มีกำหนดโทษหากฝ่าฝืนไม่ชำระค่าธรรมเนียมกรณีความผิดฐานละเมิดดังกล่าว และกรณีที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ อาทิ การยึดถือครอบครองที่ดิน หรือก่อสร้างอาคารใด ๆ ในอุทยานแห่งชาติ นั้นเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดนอกจากการประกาศแจ้งเตือนให้ชำระค่าธรรมเนียมแล้ว จะมีความรับผิดตามคำพิพากษา ซึ่งบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับความรับผิดฐานละเมิด คือ โทษปรับ

เมื่อเปรียบเทียบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศมีวิธีการจัดการที่คล้ายคลึงกัน คือให้อำนาจรัฐในการจัดการบรรเทาความเสียหายที่เกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติได้ทันที โดยมีต้องผ่านกระบวนการทางศาลก่อน และจากการศึกษาพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ประเทศนิวซีแลนด์ เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ประเทศไทย เฉพาะในส่วนของมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้กระทำการในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ของประเทศนิวซีแลนด์ ได้กำหนดให้กรณีฝ่าฝืนข้อห้ามมิให้กระทำการอุทยานเป็นความผิดฐานละเมิดโดยมีวิธีการที่คล้ายคลึงกับการทำคำสั่งทางปกครองของไทย ซึ่งจะเป็นการดำเนินการกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานละเมิด โดยจัดทำประกาศละเมิดกำหนดรายละเอียดที่ต้องระบุไว้ในประกาศว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง ส่วนความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนข้อห้ามนั้น เรียกว่าความผิดฐานละเมิด โดยอธิบดีมอบอำนาจให้ผู้พิทักษ์ป่าดำเนินการจัดทำประกาศละเมิด หากผู้พิทักษ์ป่าเชื่อหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำผิดฐานละเมิดเกิดขึ้น โดยในประกาศนั้นจะปรากฏรายละเอียดของการกระทำผิดและค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระ แต่มีได้

กำหนดโทษหากฝ่าฝืนไม่ชำระค่าธรรมเนียมกรณีความผิดฐานละเมิดดังกล่าว และบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับความรับผิดฐานละเมิดที่ศาลจะพิพากษาเป็นโทษปรับไม่ปรากฏโทษจำคุกในกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์

ผู้ศึกษามีความเห็นเห็นว่า กรณีผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง กฎหมายกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญา เป็นไปตามหลักการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับการกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญาดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามยังมีมาตรการลงโทษ ตามมาตรา 50 วรรคสอง กำหนดโทษปรับรายวันเพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง หากพนักงานเจ้าหน้าที่เลือกใช้มาตรการที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการเอง ตามมาตรา 35(3) กรณีที่ไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 35(2) แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบังคับโทษทางอาญาตามมาตรา 50 วรรคแรกและโทษปรับรายวันตามมาตรา 50 วรรคสองอีก ประกอบกับเมื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่น กรณีผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งระงับชั่วคราว หรือคำสั่งให้ฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพเดิม จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ประเทศนิวซีแลนด์ ข้อกำหนดหรือบทบัญญัติความผิดฐานละเมิดสำหรับการฝ่าฝืนข้อบังคับ บทลงโทษสำหรับกรณีดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการจัดทำประกาศและมีคำสั่งให้ชำระค่าธรรมเนียม โดยกำหนดว่าต้องไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์นิวซีแลนด์ แต่มิได้กำหนดโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่งให้ชำระค่าธรรมเนียมของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาถึงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ประเทศไทยนั้น ในหนึ่งฐานความผิดกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้กำหนดไว้ทั้งโทษทางปกครอง กล่าวคือมีการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองเพื่อบังคับให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หากผู้นั้นฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้มาตรการทางปกครอง นอกจากนั้นยังกำหนดโทษทางอาญา และต้องรับโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้องอีก จากกรณีบทลงโทษดังกล่าวมีความซ้ำซ้อนมีการลงโทษมากกว่าหนึ่งครั้งในการกระทำความผิดครั้งเดียว ดังนั้น เมื่อเลือกใช้มาตรการทางปกครองตามมาตรา 35(3) แล้ว ควรใช้มาตรการทางปกครองแทนโทษอาญา ไม่ควรนำบทลงโทษตามมาตรา 50 มาบังคับใช้อีก โดยการนำมาตรการทางปกครองมาใช้นั้นต้องเป็นการกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง โดยคำสั่งทางปกครองนั้นต้องมีคำสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้รับคำสั่งฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งและเจ้าหน้าที่ได้มีค่าเตือนแล้ว เจ้าหน้าที่จึงจะเข้าดำเนินการแทน หรือใช้วิธีการกำหนดให้ชำระค่าปรับทางปกครอง (ค่าปรับบังคับการ) ไม่สมควรที่จะกำหนดโทษทางอาญามาใช้บังคับกับกรณีดังกล่าวอีก

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

1.1 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครอง และการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครอง มาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจออกคำสั่งและดำเนินการตามมาตรการทางปกครอง ดังนี้

(1) สั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตนั้น

(2) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิดทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติ กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด หากผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการทางปกครอง ยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไข หรือทำประการอื่นใดได้

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามหลักกฎหมายสิ่งแวดล้อม คือ หลักความเอื้ออาทร มิใช่จะรอให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นก่อน แล้วจึงค่อยมีปฏิกิริยาตามมา ต้องลดความเสี่ยงที่ยังมิได้พัฒนาเป็นภัยอันตราย และมีลักษณะเชิงป้องกันล่วงหน้า ซึ่งคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง คือ เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล การกระทำดังกล่าวของพนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายอุทยานแห่งชาติประเทศญี่ปุ่น พบว่า ในการออกคำสั่งระงับชั่วคราวนั้น ต้องประกาศต่อสาธารณะชนถึงผลกระทบก่อนที่จะดำเนินการ และผู้มีอำนาจออกคำสั่งคือรัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และกฎหมายลำดับรองของประเทศไทยได้บัญญัติเกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินการไว้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ครบถ้วนแล้วและในเรื่องของอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ที่พิจารณาออกคำสั่งทางปกครองควรกำหนดให้เป็นระดับผู้บังคับบัญชาเหนือชั้นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ คือ ผู้อำนวยการสำนัก ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะได้ผ่านกระบวนการพิจารณาก่อนที่จะออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อมิให้เนิ่นช้าจนเกินไป ขั้นตอนการพิจารณาควรกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติไว้ด้วย จะทำให้การออกคำสั่งทางปกครองนั้นไม่เนิ่นช้าและให้ธรรมชาติเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

1.2 การนำมาตรการลงโทษกรณีฝ่าฝืนคำสั่ง มาตรา 35 (1) และ (2) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้ กรณีผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 35(2) กฎหมายกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญา เป็นไปตามหลักการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก และโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีมาตรการลงโทษทางปกครอง ตามมาตรา 35(3) กำหนดมาตรการลงโทษทางปกครองเพื่อบังคับให้

ผู้รับคำสั่งทางปกครองต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง มาตรการลงโทษทางอาญานั้นเป็นอำนาจที่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของศาล ส่วนโทษทางปกครองมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ฝ่ายปกครองมีอำนาจโดยไม่ต้องฟ้องศาล ไม่จำเป็นต้องรอผลคดีอาญาสิ้นสุดก็สามารถดำเนินได้ ดังนั้น เมื่อเลือกใช้มาตรการทางปกครองตามมาตรา 35(3) แล้ว ควรใช้มาตรการทางปกครองแทนโทษอาญา ไม่ควรนำบทลงโทษตามมาตรา 50 มาบังคับใช้อีก เมื่อวัตถุประสงค์การลงโทษต่างกัน เพียงแต่ใช้มาตรการบังคับทางปกครองน่าจะพอสมเหตุสมผลแล้ว สำหรับมาตรการนี้ ประกอบกับเมื่อได้ศึกษาแนวทางของกฎหมายต่างประเทศ ในส่วนของประเทศญี่ปุ่นและประเทศนิวซีแลนด์ ต่างมีบทลงโทษทางอาญาเพียงประการเดียว สำหรับกรณีฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 กฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในมาตรา 35 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 นี้ ได้กำหนดรูปแบบของคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 แล้ว ส่วนผู้พิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง ควรกำหนดให้เป็นระดับผู้บังคับบัญชาเหนือชั้นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ คือ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ เป็นการลดการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการกลั่นกรองและตรวจสอบที่รัดกุมก่อนออกคำสั่งทางปกครอง โดยกำหนดระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาไว้ด้วย เพื่อมิให้เกิดความเนิ่นช้าและยังความเสียหายที่จะเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยที่สุด

2.2 บทกำหนดโทษทางอาญาและโทษทางปกครองควรบัญญัติให้ชัดเจน เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้กระทำผิด เมื่อเลือกใช้มาตรการบังคับทางปกครองควรใช้มาตรการทางปกครองแทนโทษทางอาญา หรือหากต้องการใช้โทษทางปกครองและโทษทางอาญาเพื่อเสริมกัน ควรจะบัญญัติให้ชัดเจน บังคับใช้คนละส่วนไม่ควรใช้บังคับไปพร้อมกัน เพื่อให้เป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ จึงควรแก้ไขบทกำหนดโทษ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ดังนี้

จากเดิม มาตรา 49 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

ผู้ศึกษาเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็นข้อความดังนี้

มาตรา 49 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(1) ต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งผู้นั้นยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากเดิม มาตรา 50 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(2) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

ผู้ศึกษาเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็นข้อความดังนี้

มาตรา 50 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35(2) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการเองตามมาตรา 35(3) ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษตามวรรคหนึ่ง”

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2545). *กฎหมายปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : วิญญูชน
- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2547. (2547, 24 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 26 ก. หน้า 12
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 15 กันยายน 2562. *บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่*. สืบค้นจาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=13106>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 15 กันยายน 2562. *รายงานสรุปสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้*. สืบค้นจาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=2134>
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อส.4/2561
- ชาญชัย แสวงศักดิ์.(2561). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- เชิดชาย จิตรมาศฐาน. (2556). *การบังคับใช้มาตรการทางปกครอง : ศึกษากรณีการรื้อถอนอาคารตามกฎหมายควบคุมอาคารของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2560). *ทฤษฎีการลงโทษ*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*. หน่วยที่ 6, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2563). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ทวีสรรพ พัดทอง. (2557). *การนำโทษปรับทางปกครองมาใช้กับกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดิน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธานี วรภัทร์. (2558). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- หนังสือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด่วนที่สุด ที่ ทส 0905.4/11946 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2546 เรื่อง “หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504” ถึง ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1-16 และสาขา
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การกำหนดตำแหน่ง การใช้อำนาจ การดำเนินการ วิธีการปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562. (2564, 26 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138. ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 6
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ.(2560). *กฎหมายสิ่งแวดล้อมเปรียบเทียบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2563). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ป ธรรมศลิณี. (2562). *เผาทำลายที่อยู่อาศัยผู้บุกรุกป่า : มาตรการที่เกินกว่าเหตุ*. *ศาลปกครอง* .5

กันยายน 2562 จาก http://admincourt.go.th/.../Acade...//Academic_160718_123335.pdf
ประพจน์ คล้ายสุบรรณ. (ม.ป.ท.). แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในคดีสิ่งแวดล้อม.

วารสารวิชาการศาลปกครอง, ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2).

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504. (2504, 3 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 78
ตอนที่ 80. หน้า 1,071.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562. (2562, 29 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136
ตอนที่ 71 ก. หน้า 145.

ไพโรจน์ แก้วมณี. (2549). ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาอันเกิดจากการฝ่าฝืนคำสั่งทาง
ปกครอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.

ภัทรพร ระดมสุทธิสาร. (2556). ปัญหาในการนำโทษปรับมาบังคับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณี
โทษปรับตามวันและรายได้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.

มงคล ม่วงสนิท. (2562). อส. จากอดีตถึงปัจจุบันและก้าวอย่างสำคัญสู่ออนาคต. กรุงเทพฯ : 2twin
printing.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (25 ตุลาคม 2562). หน่วยที่ 13 ทฤษฎีการลงโทษและทฤษฎีวิธีการ
เพื่อความปลอดภัย. จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%2013%20%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8D%E0%B8%B2%201.pdf>

วรเจตน์ ภาคีรัตน์.(2554). กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป. กรุงเทพฯ : นิติราษฎร์.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์.(2554). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
วิญญูชน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560) .รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูป
ประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง การจัด
ระเบียบ การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้และการเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ร่างพระราชบัญญัติอุทยาน
แห่งชาติ พ.ศ.... และร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.... .กรุงเทพฯ : สำนัก
กรรมการธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภา
ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สุรียา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2562). คู่มือสอบกฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 13).
กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

Natural park act, Japan

National park act, New Zealand

พระราชบัญญัติ

อุทยานแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๒

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๗ และมาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

(๒) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พ.ศ. ๒๕๓๒

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ไม้” หมายความว่า ไม้ทุกชนิดที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ทั้งที่มีลักษณะเป็นต้น กอ หรือเถา และหมายความรวมถึงราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลาย ส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ ไม่ว่าจะถูกตัด ฟัน เลื่อย ฝ่า ถาก ทอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ที่มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

“อุทยานแห่งชาติ” หมายความว่า พื้นที่ที่มีความโดดเด่นสวยงามทางธรรมชาติเป็นพิเศษ หรือมีความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสัตว์ป่าหรือพืชป่าประจำถิ่นที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ หรือโดดเด่นด้านธรณีวิทยา หรือมรดกทางวัฒนธรรม ที่สมควรสงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์ของคนในชาติหรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ หรือนันทนาการของประชาชนอย่างยั่งยืน

“วนอุทยาน” หมายความว่า พื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้ให้เป็นแหล่งคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ หรือนันทนาการของประชาชนโดยส่วนรวม

“สวนพฤกษศาสตร์” หมายความว่า พื้นที่ที่มีการจัดรวบรวมพรรณไม้ โดยมีการจัดแยกพรรณไม้ออกเป็นหมวดหมู่ตามหลักพฤกษศาสตร์หรือตามหลักอนุกรมวิธานพืชเพื่อให้เป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ และใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

“สวนรุกขชาติ” หมายความว่า พื้นที่ที่มีการรวบรวมและอนุรักษ์พรรณไม้ที่มีค่า หายาก หรือใกล้สูญพันธุ์ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ และการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่น หรือออกประกาศและระเบียบ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

การออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะกำหนดค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกันโดยคำนึงถึงขนาด ลักษณะ ประเภทกิจการหรือกิจกรรม หรือเขตพื้นที่ที่จะดำเนินการก็ได้ กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

อุทยานแห่งชาติ

ส่วนที่ ๑

การกำหนดอุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๖ เมื่อปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเหมาะสมที่จะกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

เมื่อพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว ให้มาตรการบังคับหรือมาตรการคุ้มครองในพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กฎหมายอื่นจะได้กำหนดมาตรการในเรื่องดังกล่าวไว้ไม่ต่ำกว่ามาตรการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และในกรณีที่เป็นกรขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติบางส่วนให้มีแผนที่แสดงแนวเขตที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย

มาตรา ๘ พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามมาตรา ๖ ต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นของบุคคลใด เว้นแต่เป็นที่ดินของหน่วยงานของรัฐ

การกำหนดอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ดูแลรักษา หรือเป็นของหน่วยงานของรัฐ หรือมีหน่วยงานของรัฐได้รับอนุญาตให้มีการใช้หรือทำประโยชน์ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชขอความเห็นจากหน่วยงานของรัฐนั้นก่อน

ในการกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติ การขยายอุทยานแห่งชาติ หรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการ ทั้งนี้ ตามประกาศที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ห้ามมิให้เพิกถอนอุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อนำมากำหนดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

มาตรา ๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีหลักเขต ป้าย เครื่องหมายแสดงแนวเขตอุทยานแห่งชาติ และเครื่องหมายอื่นที่จำเป็น เพื่อให้ประชาชนทราบว่าเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ และอำนวยความสะดวกและให้ความรู้แก่ประชาชน

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยดูแลหรือบำรุงรักษาหลักเขต ป้าย เครื่องหมายแสดงแนวเขต และเครื่องหมายอื่นได้ตามสมควร

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และรูปแบบในการจัดให้มีหลักเขต ป้าย เครื่องหมายแสดงแนวเขต และเครื่องหมายอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๑๐ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการท่องเที่ยว อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมที่ดิน เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านอุทยานแห่งชาติ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ หรือด้านกฎหมาย เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้แทนภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

มาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีสัญชาติไทยและมีประสบการณ์หรือทำงานด้านที่แต่งตั้งไม่น้อยกว่าสิบปี และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๒) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๓) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

โดยประมาท

(๔) เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

มาตรา ๑๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่

มาตรา ๑๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว เว้นแต่วาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนหรือเพิ่มขึ้นก็ได้

มาตรา ๑๕ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ

(๒) เสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาติ การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

(๓) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้งการขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

(๔) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การประชุมของคณะอนุกรรมการ ให้นำความในมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

การคุ้มครอง บำรุง ดูแล และรักษาอุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๑๘ ในการคุ้มครอง บำรุง ดูแล รักษา และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ให้จัดให้มีแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งพร้อมแผนที่แสดงรายละเอียดและแนวเขตการจัดการพื้นที่เพื่อเสนออธิบดีให้ความเห็นชอบ เมื่ออธิบดีให้ความเห็นชอบแผนการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวแล้ว ให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติที่มีหน้าที่รับผิดชอบในอุทยานชาตินั้นปิดประกาศแผนที่และ

แนวเขตการจัดการท้ายประกาศไว้ ณ สถานที่ที่เปิดเผย และดำเนินการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ให้เป็นไปตามแผนการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าว

การจัดทำแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติและการกำหนดเขตการจัดการภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด โดยการกำหนดเขตการจัดการภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดังกล่าวต้องไม่กระทบต่อลักษณะพื้นที่ที่ต้องการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติหรือเป็นพื้นที่เปราะบางของระบบนิเวศ และต้องรักษาไว้ซึ่งสภาพความเป็นอุทยานแห่งชาติด้วย

แผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ อย่างน้อยต้องประกอบด้วยวิธีการดำเนินการแนวทางการจัดการ และการกำกับดูแลการใช้พื้นที่ และให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชนด้วย

ในการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชน ตามวรรคสามให้นำประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามความในมาตรา ๘ วรรคสาม มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ ภายในอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม

(๒) เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใด อันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๓) ล่อหรือนำสัตว์ป่าออกไปหรือกระทำให้เป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าด้วยประการใด ๆ

(๔) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ทะเล ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ

(๕) ปิดกั้นหรือทำให้เกิดขวางกั้นทางน้ำหรือทางบก

(๖) เข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์

(๗) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใด ๆ เข้าไป

(๘) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

(๙) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้

(๑๐) กระทำให้หลักเขตหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขต ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย สูญหาย หรือไร้ประโยชน์

มาตรา ๒๐ บุคคลซึ่งเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๒๑ บุคคลโค่นไม้หรือปล่อยสัตว์เข้าไปในอุทยานแห่งชาติต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๒๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลกระทำการตามมาตรา ๑๙ (๒) (๕) (๖) หรือ (๗) ได้ตามลักษณะของเขตการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่กำหนดไว้ โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ การอนุญาตดังกล่าวให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ การถ่ายทำภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ หรือสารคดี การถ่ายภาพ การศึกษาธรรมชาติ การบำรุงรักษาโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน หรือเพื่อความมั่นคงทางพลังงาน หรือการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุทยานแห่งชาติ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตและการควบคุมดูแลตามวรรคหนึ่ง อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๓ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแลรักษา หรือบำรุงอุทยานแห่งชาติ หรือการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทัศนอาจร หรือการพักผ่อนเป็นการชั่วคราว หรือเพื่ออำนวยความสะดวกปลอดภัย หรือให้ความรู้แก่ประชาชนโดยทั่วไป ในอุทยานแห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจกระทำการตามมาตรา ๑๙

การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๔ ในอุทยานแห่งชาติต้องจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ การดูแลรักษาความปลอดภัย การให้คำแนะนำ หรือการจัดระบบการเตือนภัยแก่ประชาชน

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติอาจร้องขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรอื่นใด หรือบุคคลใด ช่วยดำเนินการตามความจำเป็นก็ได้ และให้ถือว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ขององค์กรอื่น หรือบุคคลอื่นใดดังกล่าว เป็นการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในอุทยานแห่งชาติเพื่อช่วยเหลือหรือป้องกันภัยอันตรายแก่บุคคลหรือชุมชน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกระทำการตามมาตรา ๑๙ ในกรณีนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือบุคคลอื่นช่วยเหลือในการกระทำความดังกล่าวก็ได้ และให้รายงานการกระทำต่ออธิบดีเพื่อทราบ

การกระทำของเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือบุคคลอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๒

วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ

มาตรา ๒๖ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศกำหนดบริเวณพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ โดยให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายประกาศนั้นด้วย

ความในวรรคหนึ่งให้นำมาใช้กับการขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนด้วย

เมื่อประกาศตามวรรคหนึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว ให้มาตรการบังคับหรือมาตรการคุ้มครองในพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กฎหมายอื่นจะได้กำหนดมาตรการในเรื่องดังกล่าวไว้ไม่ต่ำกว่ามาตรการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๗ ภายในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง

ในกรณีที่เป็นกรกระทำตามมาตรา ๑๙ (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘) หรือมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตให้กระทำก็ได้โดยต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตและการควบคุมดูแลตามวรรคสอง อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๘ ให้นำความในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับแก่วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๓

เงินค่าบริการหรือเงินค่าตอบแทน

มาตรา ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการรักษาสภาพ ความปลอดภัย ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การให้บริการ และการอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะเรียกเก็บค่าบริการหรือค่าตอบแทนสำหรับการนั้นก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเรียกเก็บและการยกเว้นค่าบริการหรือค่าตอบแทน และอัตราค่าบริการหรือค่าตอบแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๓๐ ให้แบ่งเงินในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของเงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๒๙ แก่เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอันเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติแห่งนั้น เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงาน หรือการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และฟื้นฟูอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่ง ให้แบ่งเงินแก่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นทุกแห่ง แต่เมื่อรวมจำนวนเงินแล้วต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๑ เงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๒๙ เงินที่มีผู้บริจาค และเงินค่าปรับที่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเปรียบเทียบตามมาตรา ๕๒ ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เก็บรักษาไว้เป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

มาตรา ๓๒ เงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติตามมาตรา ๓๑ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชนำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

(๑) การคุ้มครอง ดูแล บำรุงรักษา หรือฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ หรือพื้นที่ซึ่งคณะกรรมการเห็นชอบให้เตรียมการกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนเป็นเงินช่วยเหลือและอุดหนุนกิจการใดที่เกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่นั้น

(๒) ค่าใช้จ่ายในการทำลาย รื้อถอน หรือย้ายสิ่งปลูกสร้างหรือต้นไม้ ที่มีผู้กระทำความผิด ตามมาตรา ๓๕ (๓)

(๓) เงินสวัสดิการหรือเงินช่วยเหลือให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ หรืออาสาสมัคร ที่ได้รับอันตราย บาดเจ็บ เสียชีวิต หรือเป็นเงินช่วยเหลือในการต่อสู้คดีจากการปฏิบัติหน้าที่ใน การคุ้มครอง ดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ หรือพื้นที่ ซึ่งคณะกรรมการเห็นชอบให้เตรียมการกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ

(๔) การบำรุงรักษาสถานที่ หรือการจัดหาสิ่งจำเป็นหรือเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การให้ความรู้ การท่องเที่ยว หรือการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว

(๕) การฝึกอบรม การศึกษา หรือการวิจัยของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ด้านอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

(๖) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือ สวนรุกขชาติให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือ สวนรุกขชาติที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๖ (๑) และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ

มาตรา ๓๓ การนำส่ง การเก็บรักษา และการใช้จ่ายเงินเพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟู และ บำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ให้เป็นไปตามระเบียบ ที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

เงินค่าบริการหรือเงินค่าตอบแทนที่ได้รับตามมาตรา ๒๙ ให้จัดทำรายงานทางการเงิน และ ผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการ และเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ

หมวด ๔

การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตรา ๓๔ ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของ พันธุ์ไม้หรือพันธุ์สัตว์ดังกล่าว รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ เพื่อการศึกษาหรือวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลการศึกษาหรือวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยาน แห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๕

พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตนั้น

(๒) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติกลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด

(๓) ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไข หรือทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตาม (๒) หรือไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่หาตัวไม่พบ

(๔) ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นสมควร เพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

มาตรา ๓๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ตรวจสอบสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ส่ง หรือนำออกนอกราชอาณาจักร หรือทำลายทรัพย์สิน วัตถุ สิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

(๔) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน วัตถุ สิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี

เมื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัดตาม (๓) หรือ (๔) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

มาตรา ๓๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่งหรือแต่ละระดับ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ทำเอกสารมอบหมายไว้ประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายนั้น เพื่อแสดงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๓๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๓๙ การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการไม่ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวด้วย ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไปนั้น

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นผลมาจากการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการของบุคคลใดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติตามวรรคหนึ่งให้ถือตามมูลค่าหรือบัญชีรายการที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้กระทำในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ หรือพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๒ ตามที่ คณะรัฐมนตรีกำหนด หรือพื้นที่เปราะบางของระบบนิเวศหรือความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้กระทำ ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๔๒ ผู้ใดเก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือ ทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือ กระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๙ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ ทดแทนได้ตามฤดูกาลและมีมูลค่ารวมกันไม่เกินสองพันบาท ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้ที่เป็นต้น หรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้ เกินสี่ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึง สองล้านบาท

มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ (๓) หรือ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือ ปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ (๕) (๖) (๘) หรือ (๙) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ (๗) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๔๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ (๑๐) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน สามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๘ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๔๘ ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการนำหรือปล่อยสัตว์ที่เป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างรุนแรงในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาตินั้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๕๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้นั้นยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๕๑ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๒ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิดที่มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้อธิบดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๕๓ ในกรณีผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่ทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย

มาตรา ๕๔ ในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้เรียกค่าเสียหายตามมาตรา ๔๐ ไปในคราวเดียวกัน

มาตรา ๕๕ ในกรณีที่มิให้นำจับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาล และให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้จ่ายเงินสินบนนำจับแก่ผู้นำจับเป็นจำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่งของ

จำนวนเงินค่าปรับตามคำพิพากษาโดยจ่ายจากเงินค่าปรับที่ชำระต่อศาล ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินค่าปรับหรือชำระไม่ถึงจำนวนที่จะต้องจ่ายค่าสินบนนำจับได้ครบถ้วน ให้จ่ายเงินสินบนนำจับที่ยังจะต้องจ่ายจากเงินค่าขายของกลางที่ศาลสั่งให้ริบ ถ้ายังขาดอยู่อีกก็ให้เป็นพับไป

ในกรณีที่มีผู้นำจับหลายคน ให้แบ่งเงินสินบนนำจับให้คนละเท่า ๆ กัน

การจ่ายเงินสินบนนำจับนั้น จะจ่ายได้เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๕๖ บรรดาไม้ สัตว์ป่า หรือยากรรมชาติอื่นใดที่มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติที่บุคคลได้มาจากการกระทำความผิด หรืออาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ สิ่งปลูกสร้าง อุปกรณ์ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด ตามมาตรา ๑๙ (๑) (๒) (๔) (๕) (๗) หรือ (๑๐) ให้ริบเสียทั้งสิ้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่

ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และเมื่อพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งประกาศดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สินนั้น เพื่อให้บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมายื่นคำขอเข้ามาในคดีก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดอ้างตัวเป็นเจ้าของก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น หรือมีเจ้าของแต่เจ้าของไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการนำทรัพย์สินนั้นไปใช้ในการกระทำความผิดดังกล่าว อีกทั้งตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเช่นนั้นเกิดขึ้นหรือไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวได้เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันแรกของวันที่ปิดประกาศ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินให้นับแต่วันที่เจ้าของทรัพย์สินได้รับหรือถือว่าได้รับไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับดังกล่าวตามวรรคสอง และในกรณีนี้มีให้นำมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๗ ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการท่องเที่ยว อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมที่ดิน และเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการ และให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรรมการและเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๘ บรรดาอุทยานแห่งชาติที่ได้ประกาศกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๙ บรรดาอาสาสมัคร ประธานบัตร และใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และสัมปทาน ใบอนุญาต และหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วย ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งได้ออกให้แก่บุคคลใดไว้แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ต่อไปเพียงเท่า กำหนดอายุของอาสาสมัคร ประธานบัตร และใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และสัมปทาน ใบอนุญาต และหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาตินั้น ๆ

มาตรา ๖๐ บรรดาใบอนุญาตหรือหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่บุคคลใดตามกฎหมายว่าด้วย อุทยานแห่งชาติก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้ได้ต่อไปจนสิ้นอายุ

มาตรา ๖๑ ให้โอนเงินที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เก็บไว้เป็นรายได้ เพื่อบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาเป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ป่าไม้ และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือ สวนรุกขชาติ ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๒ บรรดาระเบียบหรือประกาศใด ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติอุทยาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไป เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ

การออกระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖๓ ให้วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ที่กำหนดให้มีขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เฉพาะในส่วนที่เป็นงานในภารกิจหรืออยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติตามพระราชบัญญัตินี้ และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำแผนที่แสดงแนวเขตของพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖๔ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และมีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกินยี่สิบปี และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ

ภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือนำหรือปล่อยสัตว์ ในเขตพื้นที่โครงการตามพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นตามมาตรา นี้ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๖๕ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บำรุงรักษา และควบคุมการใช้ประโยชน์ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติที่ได้ประกาศกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

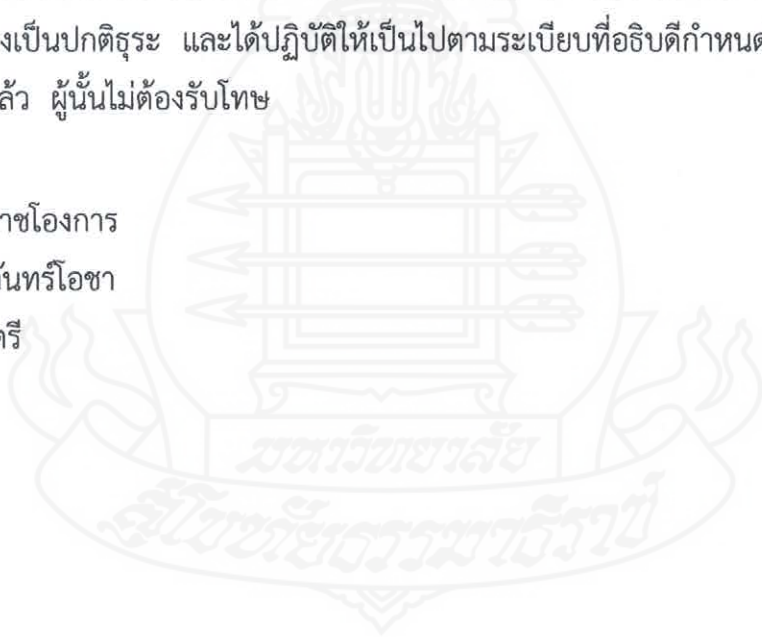
ในกรณีที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่าพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติตามวรรคหนึ่งแห่งใด มีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลที่มีศักยภาพเหมาะสมและเพียงพอในการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติ สัตว์ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ และเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาการดำรงชีพตามวิถีชุมชนหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมที่อยู่โดยรอบบริเวณอุทยานแห่งชาติดังกล่าว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเสนอรัฐมนตรีเพื่อจัดทำโครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานชาตินั้นเป็นประกาศกระทรวง เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงแนบท้ายประกาศกระทรวงนั้นด้วย

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและลดการพึ่งพิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ โครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่จะดำเนินการภายใต้ประกาศกระทรวงตามวรรคสองให้มีระยะเวลาไม่เกินห้าปี และจะต้องสอดคล้องกับนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ และแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแห่งนั้น และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ

เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับอนุญาตภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่ได้รับอนุญาตในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ ประเภท ชนิด จำนวน หรือปริมาณ ของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลที่อนุญาตให้เก็บหาหรือใช้ประโยชน์ ช่วงระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสม มาตรการตรวจสอบและควบคุมผลกระทบ และการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ หรือทรัพยากรธรรมชาติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ และการสิ้นสุดการอนุญาต มาตรการในการกำกับดูแล การตรวจสอบ การติดตาม การควบคุมผลกระทบและการฟื้นฟูสภาพพื้นที่หรือทรัพยากรธรรมชาติ และการประเมินผล การดำเนินโครงการ และแนวทางในการลดการพึ่งพิงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวในเขตพื้นที่ ดำเนินโครงการ

การเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาล ของบุคคลที่ได้รับอนุญาตในเขตพื้นที่โครงการตามประกาศกระทรวงที่ออกตามมาตรานี้ หากเป็นการเก็บหา หรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามประเภท ชนิด และจำนวนตามที่ได้รับอนุญาต และเป็นไป เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ใบอนุญาตนำหรือปล่อยสัตว์เข้าไป ตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๗	ฉบับละ	๑๐,๐๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตเพื่อดำเนินกิจกรรมตามมาตรา ๒๒ นอกจาก (๓) และ (๔)	ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐ บาท
(๓) ใบอนุญาตเพื่อการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ	ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐ บาท
(๔) ใบอนุญาตเพื่อการถ่ายทำภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ สารคดี การถ่ายภาพ	ฉบับละ/วัน	๑๐๐,๐๐๐ บาท
(๕) ใบอนุญาตการบริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติ	ฉบับละ	๕๐๐,๐๐๐ บาท
(๖) ใบอนุญาตให้เข้าไปเก็บรังนกอีแอ่น	สัมปทานละ	๕๐๐,๐๐๐ บาท
(๗) ใบอนุญาตเพื่อดำเนินกิจกรรมตามมาตรา ๒๗	ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐ บาท
(๘) การต่ออายุใบอนุญาต	ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	
(๙) ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ	๑๐,๐๐๐ บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันในการสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลาย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชน และเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน และสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง การกำหนดตำแหน่ง การใช้อำนาจ การดำเนินการ วิธีการปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติ
ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

พ.ศ. ๒๕๖๔

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดตำแหน่งพนักงานเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ชัดเจนว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ใน มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติหน้าที่ และคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่งหรือแต่ละระดับ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสม โปร่งใส และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๖ (๑) ในการมีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการ พิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

(๑) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๒) รองอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๓) ผู้อำนวยการสำนัก และผู้อำนวยการกอง

(๔) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

ข้อ ๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๖ (๒) ในการเข้าไป ในสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ภายในเขต ท้องที่รับผิดชอบ

ข้อ ๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๖ (๓) ในการตรวจค้นสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือ ในเวลาทำการของสถานที่นั้น ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากนิ่งช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้

จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ส่ง หรือนำออกนอกราชอาณาจักร หรือทำลายทรัพย์สิน วัตถุ สิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

(๑) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๒) รองอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๓) ผู้อำนวยการสำนัก และผู้อำนวยการกอง

(๔) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

(๕) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการ หัวหน้าชุดปฏิบัติการ หรือหัวหน้าด่าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เมื่อตรวจค้นตามมาตรา ๓๖ (๓) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไป ในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

ข้อ ๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๖ (๔) ในการยึดหรืออายัด ทรัพย์สิน วัตถุ สิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

เมื่อยึดหรืออายัดตามมาตรา ๓๖ (๔) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไป ในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

ข้อ ๖ การตรวจค้น ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๓๖ (๓) หรือ (๔) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามข้อ ๔ และข้อ ๕ ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบก่อนดำเนินการตรวจค้น เว้นแต่เป็นกรณี จำเป็นเร่งด่วน ให้ดำเนินการไปก่อนแล้วรายงานให้ทราบโดยเร็ว

(๒) การตรวจค้นให้กระทำต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคล ในครอบครัวของผู้นั้น ถ้าหาบุคคลเช่นนั้นไม่ได้ ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงาน เจ้าหน้าที่ได้ขอร้องให้มาเป็นพยาน

(๓) ก่อนลงมือตรวจค้น ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลตาม (๒) และให้แสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน

(๔) เมื่อตรวจค้นแล้ว ให้จัดทำบันทึกการตรวจค้น ยึดหรืออายัด และบัญชีสิ่งของที่ตรวจค้น ยึด หรืออายัดได้ แล้วอ่านให้บุคคลตาม (๒) ฟัง และให้ลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากบุคคลดังกล่าว ไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้

(๕) ส่งบันทึกและบัญชีตาม (๔) และสิ่งของที่ตรวจค้น ยึดหรืออายัดได้ ไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย และมอบสำเนาบันทึกและบัญชีดังกล่าวให้ไว้แก่บุคคล

ตาม (๒) แล้วจัดทำรายงานการตรวจค้นพร้อมสำเนาบันทึกและบัญชีดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา
ชั้นเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันที่ตรวจค้น

ข้อ ๗ ในกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติ
อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี
กับผู้กระทำความผิดดังกล่าว พร้อมทั้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจตามข้อ ๘ ข้อ ๙
ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑

ข้อ ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ
วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๕ (๑) ในการสั่งให้บุคคล
ออกจากอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ
ในเขตนั้น

ข้อ ๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ
วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๕ (๒)
ในการสั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ทำลาย
ร่องนอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ
กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด

ข้อ ๑๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ
วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๕ (๓)
ในการยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไข หรือทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติ
ตามมาตรา ๓๕ (๒) หรือไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ

ข้อ ๑๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๓๕ (๔)
ในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นสมควร เพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาความเสียหายแก่
อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน
ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ และเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นโดยเร็ว

(๑) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๒) รองอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๓) ผู้อำนวยการสำนัก และผู้อำนวยการกอง

(๔) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการส่วน

(๕) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน
สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

ข้อ ๑๒ การสั่งเป็นหนังสือตามมาตรา ๓๕ (๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือ
ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี
ออกคำสั่ง ทางปกครองเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติกลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด คำสั่งทางปกครองดังกล่าวต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ และให้ระบุการยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้งและระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งคำสั่ง รวมทั้งให้ระบุวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องคดีต่อศาลปกครองไว้ในคำสั่งด้วย

ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า บุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการจับในความผิด นั้นแล้ว หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสืบสวนแล้วปรากฏว่ามีพยานหลักฐานอันน่าเชื่อว่า บุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดแต่ยังจับไม่ได้ หรือได้สืบสวนแล้วมีพยานหลักฐานปรากฏว่า มีการกระทำความผิด แต่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

ข้อ ๑๓ การแจ้งคำสั่งทางปกครองตามข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง ให้ส่งเป็นหนังสือแจ้งต่อผู้กระทำความผิดหรือถ้าได้ส่งไปยังภูมิลำเนาของผู้กระทำความผิดให้ถือว่าได้รับแจ้งตั้งแต่วันที่ไปถึง ในกรณี ที่แจ้งเป็นหนังสือโดยวิธีให้บุคคลนำส่ง ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ยอมรับหรือถ้าขณะนำไปส่งไม่พบผู้กระทำความผิด และหากได้ส่งให้กับบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่หรือทำงานในสถานที่นั้น หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยอมรับ หากได้วางหนังสือนั้นหรือปิดหนังสือนั้นไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สถานที่นั้น ต่อหน้าเจ้าพนักงานซึ่งไปเป็นพยาน ก็ให้ถือว่าได้รับแจ้งแล้ว

เจ้าพนักงานซึ่งจะเป็นพยานในการวางหนังสือหรือปิดหนังสือตามวรรคสอง ได้แก่

- (๑) เจ้าพนักงานตำรวจ
- (๒) ข้าราชการส่วนกลาง
- (๓) เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ได้แก่
 - (ก) กำนัน
 - (ข) แพทย์ประจำตำบล
 - (ค) สารวัตรกำนัน
 - (ง) ผู้ใหญ่บ้าน
 - (จ) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 - (ฉ) ข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น
 - (ช) ข้าราชการประจำอำเภอหรือจังหวัด

ในกรณีที่แจ้งโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่ง สำหรับกรณีภายในประเทศ หรือเมื่อครบกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีส่งไปยังต่างประเทศ

ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดเกินห้าสิบคน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะแจ้งให้ทราบตั้งแต่เริ่มดำเนินการในเรื่องนั้นว่าการแจ้งต่อผู้กระทำความผิดนั้นจะกระทำโดยวิธีปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวและที่ว่าการอำเภอที่ผู้กระทำความผิดนั้นมีภูมิลำเนาก็ได้ ในกรณีนี้ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้แจ้งโดยวิธีดังกล่าว

ในกรณีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวแต่ไม่รู้ภูมิลำเนา หรือรู้ตัวและภูมิลำเนา แต่มีผู้กระทำความผิดเกินหนึ่งร้อยคน ให้แจ้งโดยการประกาศในหนังสือพิมพ์ซึ่งแพร่หลายในท้องถิ่นนั้นก็ได้ ในกรณีนี้ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้แจ้งโดยวิธีดังกล่าว

ในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน จะแจ้งโดยใช้วิธีส่งทางโทรสารก็ได้ แต่ต้องมีหลักฐานการได้ส่งจากหน่วยงานผู้จัดบริการโทรคมนาคมที่เป็นสื่อในการส่งโทรสารนั้น และต้องจัดส่งคำสั่งทางปกครองตัวจริงโดยวิธีใดวิธีหนึ่งตามวรรคก่อนให้แก่ผู้กระทำความผิดในทันทีที่อาจกระทำได้ และในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้กระทำความผิดได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือตามวัน เวลา ที่ปรากฏในหลักฐานของหน่วยงานผู้จัดบริการโทรคมนาคมดังกล่าว เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับก่อนหรือหลังจากนั้น

ข้อ ๑๔ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง ให้ผู้กระทำความผิดอุทธรณ์คำสั่งนั้น โดยยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการสั่งให้ทุเลาการบังคับอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

ข้อ ๑๕ การพิจารณาอุทธรณ์ตามข้อ ๑๔ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นนั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และสิ่งแวดลอมพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน ให้แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่มีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว หากผู้อุทธรณ์ไม่พอใจในคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ทำคำสั่งทางปกครองหรือคำวินิจฉัยของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ หรือในกรณีที่ครบกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์แล้ว ไม่มีการวินิจฉัยอุทธรณ์ ผู้รับคำสั่งทางปกครองมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

ข้อ ๑๗ เมื่อผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ก่อนเริ่มดำเนินการมาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๓๕ (๓) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี มีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดตามควรแก่กรณี และให้ดำเนินการปิดประกาศหนังสือแจ้งเตือนดังกล่าว ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล สถานีตำรวจภูธรแห่งท้องที่ และสถานที่เกิดเหตุ นั้น แห่งละ ๑ ชุด แล้วจัดทำบันทึกการปิดประกาศไว้เป็นหลักฐาน

หนังสือแจ้งเตือนตามวรรคหนึ่ง ต้องระบุ

(๑) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ตามมาตรา ๓๕ (๓) ให้ชัดเจน

(๒) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าว ในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน

การกำหนดค่าใช้จ่ายในหนังสือแจ้งเตือน ไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่กำหนดไว้

ข้อ ๑๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีทรัพย์สิน แผนที่สังเขป ภาพถ่ายทรัพย์สิน ที่จะยึดทำลาย รื้อถอน แก้ไข หรือทำประการอื่นใด ตามมาตรา ๓๕ (๓) และแจ้งความลงบันทึกประจำวันต่อพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ เพื่อเป็นหลักฐาน แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบก่อนดำเนินการตามข้อ ๑๘

ข้อ ๑๙ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามข้อ ๑๗ ถ้าผู้กระทำความผิดยังคงฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี ดำเนินมาตรการบังคับทางปกครองโดยยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไข หรือทำประการอื่นใด ตามมาตรา ๓๕ (๓) โดยดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้กระทำความผิดจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองก็ได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ

ในการใช้มาตรการทางปกครองตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจากข้าราชการตำรวจก็ได้

ข้อ ๒๐ เมื่อดำเนินการตามข้อ ๑๙ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี มีหนังสือแจ้งให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ข้อ ๒๑ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามข้อ ๒๐ ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันโดยถูกต้องครบถ้วน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี มีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวัน ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และให้ดำเนินการปิดประกาศหนังสือแจ้งเตือนดังกล่าว ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล สถานีตำรวจภูธรแห่งท้องที่ และสถานที่เกิดเหตุ นั้น แห่งละ ๑ ชุด แล้วจัดทำบันทึกการปิดประกาศไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๒๒ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามข้อ ๒๑ ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือนให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด

การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งผ่านการอบรมด้านการบังคับคดีจากกรมบังคับคดีหรือด้านการบังคับทางปกครองตามหลักสูตรที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองให้ความเห็นชอบหนึ่งคนหรือหลายคน เป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง เพื่อดำเนินการยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ในการดำเนินการยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน สำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินแต่ละคำสั่ง อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองหนึ่งคนหรือหลายคนร่วมเป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองก็ได้ ในกรณีที่มอบหมายเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพียงหนึ่งคน บุคคลดังกล่าวต้องสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ แต่ในกรณีที่มอบหมายเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองหลายคน ต้องมีเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองอย่างน้อยหนึ่งคนสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางนิติศาสตร์

ในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองโดยให้นำแบบบัตรและหลักเกณฑ์ในการออกบัตร ตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่รัฐมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๓ ผู้กระทำความผิดอาชญากรรมการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามข้อ ๒๒ ก็ได้ การอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกับการอุทธรณ์ คำสั่งทางปกครองตามประกาศนี้

กรณีที่มีการอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองและขอทุเลาการบังคับตามมาตรการ ดังกล่าว อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทหารยุทธศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี อาจสั่งให้มีการทุเลาการบังคับทางปกครองไว้ก่อนก็ได้ โดยมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้

ข้อ ๒๔ ผู้อุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น

ข้อ ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจ

(๑) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับ ของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๒) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระวังการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของ มาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึด หรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมาย ว่าด้วยกรณีนั้น

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุด หรือหน่วยงานอื่นสืบหาทรัพย์สินแทนได้ ในกรณีที่จำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครอง มีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจมอบหมายให้เอกชน สืบหาทรัพย์สินแทนก็ได้

ข้อ ๒๖ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี ดำเนินคดีตามกฎหมายในข้อหา ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ (๑) มาตรา ๓๕ (๒) หรือข้อหา ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๖ แล้วแต่กรณี ต่อไปด้วย

ข้อ ๒๗ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ แล้วแต่กรณี รายงานผลการดำเนินการให้ผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้นจนถึงอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทราบโดยเร็ว

ข้อ ๒๘ คำสั่ง ประกาศ สัญญา หนังสือ บันทึก รายงาน ทะเบียน บัญชี และเอกสาร ที่เกี่ยวข้องตามประกาศนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประกาศกำหนด

ข้อ ๒๙ การออกคำสั่งทางปกครองให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตนั้น ตามมาตรา ๓๕ (๑) ให้ใช้หลักเกณฑ์ ที่กำหนดในประกาศนี้ด้วยโดยอนุโลม

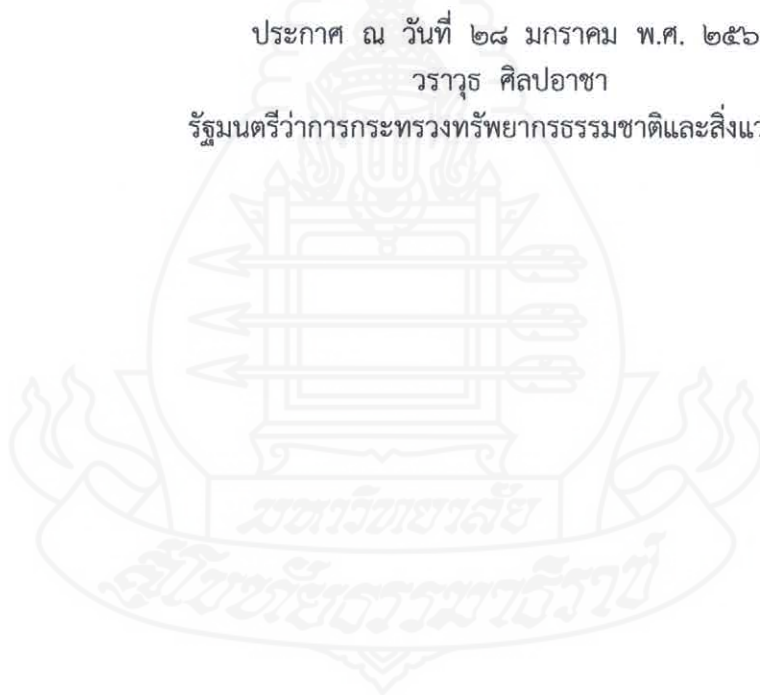
ข้อ ๓๐ การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ไม่ตัดสิทธิกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่จะดำเนินคดีแพ่งและคดีล้มละลายกับผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

ข้อ ๓๑ การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใดซึ่งประกาศนี้ ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กฎกระทรวง และประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

วราวุธ ศิลปอาชา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวเมธญา บางบน
วัน เดือน ปีเกิด	13 เมษายน 2535
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2557 วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตรการแพทย์) มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2557
สถานที่ทำงาน	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
ตำแหน่ง	นิติกรปฏิบัติการ

